

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 23

1988 lapkritis

Skiriamas kun. Juozui Šal iui

TURINYS NR. 23

<i>Kard. Vincentas Sladkevičius, MIC. Žodis prie Vilniaus Katedros dur</i>	1039
<i>Algirdas Patackas. Neišduokime</i>	1041
<i>D. S. [Donatas Stakišaitis]. Lietuva - tai ir negimusi j žem</i>	1043
KRIKŠ IONYB S IŠUGDYTI TAUTIE IAI	
[Ada Urbonait]. Kunigas Juozas Šal ius.....	1049
Kun. Juozo Šal iaus darb bibliografin apžvalga.....	1058
GYVENTI TIK JIMU	
<i>Kolomba Marmionas, OSB. Amžinoji laim - reg ti Diev veidas veid</i>	1063
LIETUVI TAUTOS DORIN KULT RA	
<i>Stasys Yla. K i prasm</i>	1071
POEZIJOS PUSLAPIAI	
<i>A. E. Aušrait</i> [Aldona Puišyt]. V lin s. R pintoj liui. Šventieji p dsakai. Kryžkel s Sm tkeliui.....	1076
BAŽNY IA LIETUVOJE IR PASAULYJE	1078

Kard. Vincentas Sladkevičius, MIC

ŽODIS PRIE VILNIAUS KATEDROS DUR

Garb J zui Kristui!

Brang s Broliai ir Seserys, mylimi Tautie iai ir brang s Sve iai!

Marijos metais m s tauta patyr ir išgyveno daug maloni ir dovan . Šie nuostab s ir džiug s pasikeitimai, šiomis dienomis vyk m s Tautos gyvenime, yra kaip Dievo malon s ir gailestingumo stebuklas m s Tautai.

Dar vakar apie pietus, kai galvojau apie žod , kur tur siu tarti Jums, planavau priminti nuoskaudas, kurias mes turime k sti d l to, kad m s Katedra uždaryta ir mums neprieinama; kad ji naudojama ne tiems tikslams, kam buvo pastatyta ir numatyta tikin i j . Bet vakare, sužinoj s džiugi j naujien , kad m s Katedra sugr žinta savo tikrajam tikslui ir kad mes tur sime galimyb stov ti ia, prie Katedros, ir kreiptis Jus, tik jimo ir meil s dvasia pakeit mano nusiteikim ir nor ne nuoskaudas priminti ir iškelti, ne prašyti, kad tos nuoskaudos d l Katedros neb t toliau t siamos, *bet pad koti*. Pad koti pirmiausia tiems m s Tautos Broliams, kurie parod toki didži politin išmint ir sugr žino mums Katedr kaip tik šios dienos, šios švent s išvakar se. Mes savo pad k norime jungti su link jimu *palaimos jums visiems, j s kilniems ir geriems sumanymams bei žygiams!*

Nuostab s ir dideli pasikeitimai vyko ir vyksta dabar m s tautos gyvenime. Dar iškilmingu b du ne jome pa i Katedr , dar stovime prie jos dur , bet tarsi pati *Katedra at jo pas mus*. Nors mes pirmieji ne jome, Katedra jo tarp m s . Ji kaip *motina* atsistojo tarp savo vaik , kad skleist *išganing j šilum* , kurios mes tiek dešimtm e i buvome reikalingi ir netur jome laim s iš jos pasisemti.

Taip, Katedra tarsi iš jo iš sav s ir prapl t savo sienas. Mes ir visa m s šita aikšt yra m s *Katedra tikroji*! Negana to, m s Katedra išsipl t iki vis m s Tautos pakraš i : nuo Latvijos iki Lenkijos, nuo Baltijos iki Baltarusijos... *ia m s Katedra tikroji - j s, brang s tikintieji, kurie mylite Diev , kurie mylite tik jim , kurie branginate krikš ionišk sias bei dvasines vertybes ir jomis gyvenate!*

Mes džiaugiam s tomis permainomis, bet kartu primename: mok kime ir laukti, neb kime skub s. Šios permainos visu savo pilnumu, ryškumu ir palaima dar nepasireišk , ir mes kartais suabejojame, ar jos yra tikros. Tos permainos dabartyje yra tarsi želmuo ruden . Net nežinome, k tas želmuo slepia, - ar rug , ar kviet , - ar tai rugi , ar kvie i želmuo. Tik patyrusi akis gali nustatyti ir teisingai nuspr sti. Ir mes matome tik pasikeitim želmen , bet dar nematome gr do, dar nematome varpos, dar

nematome brandumo viso to pasikeitimo, bet j tikime. *Reikia mok ti laukti.* Nenor kime, kad jau želmanyje pamatytume varp ir gr d . Niekada želmanyje varpa ir gr das nepasireiškia. Reikia laukti vasaros, laukti rudens. Taip ir mes, brangieji, mok kime didžiadvasiškai ir kantriai laukti.

Kol žingsnis po žingsnio vis ryškesni pasikeitimai ateis m s gyvenim , jau šiandien norime iškilmingai tarti:

Mes tikime tais pasikeitimais, mes dar didesni j laukiame, mes džiaugiam s, kad suplev savo trispalv v liava - tai m s tautos gyvyb s ženklas. Visam pasauliui mes skelbiame: lietuvi tauta yra gyvoji tauta!

Lietuvi tauta yra ne tik gyvoji tauta, - ji nori b ti visada ir savarankiška, ir nepriklausoma tauta, niekieno žingsni ir bat nemindžiojama. Jinai nori savarankiškai tvarkyti savo gyvenim ir reikalus. Ir mes tikime, kad prasid j s pasikeitimas atves mus palaiming m s T vyn s Lietuvos ateit , savarankišk tautos gyvenim .

Bet, brangieji, kaip min jau, mok kime laukti. Mok kime b ti kantr s, mok kime viens kitam ant kuln nemindžioti. Mok kime viens kito nestumdyti, viens kito ne žeidin ti. Ateis ruden pas tam želmaniui pavasaris, ir vasara, ir derlius ateis, - m s Tautai pasikeitimas, pasireiškiantis palaiming ja jos ateitimi.

Reikia mok ti, brangieji, ne tik kantriai laukti, bet kaip želmaniui ir augti. *Laukimas* - tai ne stagnacija, tai n ra stov jimas vietoje, *tai augimas*. Želmuo auga, išplauks varpa, ir pasidarys pirmieji gr dai varpose. Brangieji, laukti - tai reiškia augti, ir m s Tauta savo laukim turi sujungti su augimu. Kokia kryptimi mes turime augti, mums labai gražiai nurodo Kristaus Evangelija, kur pasakyta apie Vaikel J z , kad Jis augo išmintimi, metais ir malone pas Diev ir pas žmones. M s tauta didžia dalimi panaši arba norinti b ti panaši Vaikel J z - augti kaip tik šia svarbiausia kryptimi: *darytis pilni išminties ir kad Dievo malon b t su žmon mis* (Lk 2, 40). Šito, brangieji, mes visi trokštame; to vieni kitiems link kime ir vieni kitiems pad kime augti.

Norime b ti didesn Tauta? - Tad aukime, kad b tume didesn ir gausesn tauta. Kod l mes, brangieji, neaugame? Kod l ia vyksta stagnacija? - Nes mes ne tik neaugam, bet žudom savo taut . Žudom pa ioje jos nekal iausioje b senoje, pa iame nekal iausiame laipsnyje, kai ji nieko blogo dar n ra padariusi, nei blogo žodžio pasakiusi, dar nieko ne žeidusi. Dar nekalta gyvyb , tik prasid jusi, o mes jau pradedame savo taut mažinti, j žudyti, j naikinti ir tampame patys savo tautos žudikais ir kraugeriais.

Didinkime savo taut , auginkime, branginkime prad t j gyvyb , dar gyvenim neat jusi . Lietuviškas žodis dar neištartas, - tik prasid j s toje nekaltoje gyvybe po motinos širdimi, ir liks neištartas niekada - lietuviškas žodis. Nežinos niekada ta širdel , kuri jau buvo ten prad jusi plakti, kas ta Lietuva? Ir niekada nemok s to žodžio išarti. *Aukime,*

brangieji, dauginkime save, didinkime save. Tod l nežudykime sav s ir nenaikinkime!

N ra kito b do mums did ti kaip tik augimo b das. Kaip gr dui tik augimo b du pavyksta ateiti nuo želmens iki varpos, taip ir mes - tik augimo b du galime augti ir did ti. Buvo laikai, kai m ginta didinti visk , bet ne augimo, o rovimo b du. Išrov žuoliuk , pak l aukštyn ir mano, kad j jau didel padar . Pakelti aukštyn neužtenka, kad jis didelis b t . Reikia j auginti, reikia, kad jo šaknys giliai žem sileist , smigt ir maitint si žem s gelm se. Tada tik jis augs.

Taip reikia ir mums, kad m s Tautos šaknys giliai giliai sileist *dievišk j ir žmogišk j išmint* . Tada mes darysim s pilni išminties. Reikia, kad m s tautos šaknys giliai sileist *dievišk sias ir pilietišk sias dorybes*, tada Dievo malon bus su mumis. Tada mes tapsime didi, didinga tauta. Tada m s Tauta bus ne tik gyva, bet ir *nepriklausoma*, ir *savarankiška*. Ko mes visi trokštame, t savo visokeriopu augimu ir išryškinkime - šit m s Tautos žmoni siekim b ti *didingiems, b ti savarankiškiems, b ti nepriklausomiems*.

Šiandien mes, taip gausiai, broliškai susirink ia pagarbinti Visatos K r jo ir broliškoje meil je jungtis vieni su kitais ir vieni kitus dvasiškai stiprinti, - *mes pareiškiamo savo did prisirišim m s t v ir prot vi tik jimui*. Pareiškiamo d kingum Dievui šiais m s himno žodžiais:

Tave, Dieve, garbinam, Tave, Dieve, šlovinam, Tave, Dieve, išpaž stam...

Ir baigiu savo žod m s mylimiausiojo poeto žodžiais:

Iš Tavo rank , Dieve, gaunu savo ryt ,

Iš Tavo rank ir šviesi darb diena.

Iš Tavo rank man ir laim mano krito

Ir praeitis, ir dabartis, ir rytdiena.

Ant Tavo delno m s T višk s sodybos

Ir m s šilajai, ir laukai,

Ir m s maža širdis tik tol, tik tol rami bus,

Kol savo rankoj kaip baland j laikai. Amen.

(Kalba, pasakyta ankst ryt po S j džio Steigiamojo suvažiavimo prie uždar Katedros dur koncelebruojant šv. Mišias ir sužinojus, kad Vilniaus Katedra gr žinama tikintiesiems.)

Algirdas Patackas

NEIŠDUOKIME

(*Kalba S j džio Steigiamajame suvažiavime*)

Dar 1938-aisiais, kuriuos galime pavadinti paskutiniais Lietuvos Respublikos išorinio klest jimo metais, filosofas Stasys Šalkauskis sielojosi, kad Lietuva praras iškovot laisv , jei ir toliau šitaip gyvens, jei dvasinis lietuvi tautos gyvenimas nebus gaivinamas *gyv ja dvasia*. Taiau

kvietimas jungtis *Gyvosios Dvasios s j d* labai nedaugelio buvo išgirstas, - jis liko balsas tyruose. Lietuvi inteligentija buržuaz jo, dvasininkija - klerikal jo, o ponios karininkienės tautin drabuž ngyveno iki saloninio. Tuo tarpu iš Ryt lediniais liežuviais jau šliauž Sibiro ledyn šaltis, iš Vakar gr mojo b simojo *Drang nach Osten* aidas. Stasio Šalkausio žodžiai buvo pranašiški: *Lietuva laisv prarado*.

Mes norime laisv atgauti, ta iau ar nuo to pradame, nuo ko reik t - vaduotis pirmiausia iš savo nuod mi ? Kitaip m s laisv s kova vis labiau kryps nuog politin . Iš S j džio program jau dingsta pažadai etines ir humanistines vertybes laikyti svarbiausiomis; vis labiau sigali ekonominiai ir politiniai š kiai. Ši fizin kova gresia nukreipti d mes nuo pagrindinio priešo - m s pa i dvasinio skurdo, nuo blogio mumyse - ir atsiskirti prieš žmones - ateistus, okupantus, kitamin ius, kitatau ius. Šioje kovoje vis labiau bus nenorima priešinink pakeisti, leisti jam išsigelb ti atgailos b du, bet - nugal ti, paminti, kaip tai dar kryžiuo iai su m s prot viais. M s laisv tuomet virs nelaisve kitiems, meil T vynei virs neapykanta svetimiesiems, o dora bus tai, kas man šiuo metu patinka; kova d l laisv s virs politine kova d l valdžios.

K gi daryti, kad šitaip neatsitikt ? Sena indoeuropie i išmintis moko, kad yra trys *varnos* (arba *kastos*) - tai *bramanai*, *kšatrijai* ir *vaišijai* (dvasingieji, kariai-administratoriai ir valstie iai). Geriausiu laikomas tas, kuris geriau atlieka savo priedermes - *dharm* . Bet yra ir neturintys priederm s, atsakomyb s, tai š *drai* - patarnautojai. M s visuomen didele dalimi yra šudr visuomen . Šudras - tai pats funkcionierius, akiai vykdamas svetim vali ir nieko nenorintis žinoti, neįjantis atsakomyb s. Nesant bramaniškojo idealo kšatrijai virsta despotaais, vaišijai - išnaudotojais materialistais, o š drai atveda prie anarchijos, kurios aplinkui iki valiai, kurioje sk sta Lietuva.

Atsiranda, gaus ja gr sming ženkl . Vienas toki - tai pirmasis AIDS susirgimas Lietuvoje, užregistruotas Klaip doje. Tai apokaliptinis ženklas. K daryti, kaip gelb tis?

Dora ir laisv neatsiejamos, - be pirmosios n ra antrosios. Sukeisti šitas s vokas - tai padaryti mirtin , neatleidžiam klaid . Tai ypa pasakytina apie lietuvius, kaip etin s kult ros žmones. Tod l S j dis netur t užmiršti dvasingumo, nenuvertinti jo empiriniais š kiais ir akimirksnin mis naudomis.

S j džio žmogus - s j dininkas - tai vis pirma žmogus, atliekantis bramos priedermes, nepriklausomai nuo profesijos, amžiaus ar pasaul ži ros. To mus moko praeities šviesuliai, tokie kaip Kudirka, Šalkauskis, Vyd nas... Neišduokime j !

S j džio programos projekte etikos klausimai beveik neaptarti. Rezoliucij s vade doros dalykai aptarti prab gomis, kaip atskiri atvejai, bet nesuformuluota pagrindin nuostata. Jei teigiama, kad S j dis yra moralin j ga, šitokia nuostata b tina. Kauno iniciatyvin grup pam gino j suformuluoti.

S j džio principin nuostata doros atžvilgiu:

- 1) N ra laisv s be doros.
- 2) Tautinis atgimimas nesuderinamas su palaidumu ir nuolaidomis doros srityje.
- 3) Yrant tradicinei moralei, paremtai papro iais, did ja asmenin s atsakomyb s, laisvo moralinio apsisprendimo našta.
- 4) Apsisprendimas rinktis g r teb na m s našas ir auka Atgimimui.
- 5) M s atrama - tai senoji unikalai baltiškoji doros kult ra bei istoriškai paveld tos krikš ioniškos vertyb s. (Tod l Lietuvoje n ra nei istorinio, nei pasaul ži rinio pagrindo betautiškam liberalizmui moral s srityje.)
- 6) Tautiniame aukl jime pirmenyb skirsime gerai valiai ir laisvam apsisprendimui, bet ne diktatui.
- 7) Atskirose, itin skaudžiose srityse (negimusios gyvyb s žudymas, girtavimas ir kt.) pasiliekame teis reikalauti juridini akcij , neprasilenkian i su žmoniškumo principais.

Lietuvyb ir dora neatsiejamos!

Užbaigti nor iau posmeliu iš K stu io Genio eil raš io:

Per skaistyklas, per pragarus,

Iš nežinios nežini ,

Mes pagaliau atradome,

Kad Lietuva - tai s žin .

* * *

*Jei laikysit s mano mokslo, j s iš tikro b site mano mokiniai;
j s pažinsite ties , ir tiesa padarys jus laisvus (Jn 8, 31-32).*

D.S. [Donatas Stakišaitis]

LIETUVA-TAI IR NEGIMUSI J ŽEM

Jau iu, kad mano k nas suspindo,

paliestas šitos gyvyb s pasaulio.

*Ir mano išdidumas trykšta iš šito amžino gyvyb s pulso,
kuris šoka mano kraujyje dabar (Rabindranatas Tagor).*

Kas l m Lietuvos išverm ir tvirtum ? Kas buvo lietuvi tik jimo dvasios ir vilties puosel tojas, skydas, saugoj s m s T vyn nuo visoki negand ?

Istorija nedviprasmiškai atsakyt : T vyn s galia - tai *lietuv s motinos širdis*. Iš jos trykšta ta dvasin s Lietuvos, t ideal , kuriuos ji puosel jo savo vaikams, versm . Iš jos sklinda tautos dvasia, gyva tik jime, papro iuose, tautosakoje.

Motinos širdis šeimoje - tai mažas spinduliuojantis skaistumo centras, nam saulė. Šiaudais dengtoje bak žėje gyvenė skaistios moralės dvasia, ir tai buvo rmas, kuriame augo gausi šeima. Todl toje ankštoje trobelje pasibeldusi žinia, kad šeim ateis nauja gyvybė, kl ne panik, o meilė, ir vis širdyse buvo palydima begalinio švelnumo jausmo - gražaus ir nepaaiškinamo kaip stebuklas.

Ši dvasin šiluma kilo ne iš baimės, bet dl pagarbos paslapiai. Tai buvo Meilė, garantuojanti ateinanį siel turtingumą, tiesos šviesą, pasaulio grožio skambes, jausmo tyrumą, tikrą ir pastovų džiaugsmą. Nemo-kyt prosenoli intuicija neabejojo, kad dvasinis tv tyrumas - brangiausia dovana, kuri jie gali duoti savo palikuonims. Kaip vienas kinas buvo gyvėj, mirusį ir ateinanį j valia. Tai gyvoji Lietuva, josios dvasia!

Iš kur tokia galia? Drisiai galima pakartoti: iš nesuteptos motinystės. Tokia motina yra šeimos karalienė ir tik tokia motina, anot Juozo Grušo, daro stebuklus. Todl lietuvių motina taip giliai augo mės tautos kultūros atmintį kaip gyvybės skleidėja, tautos gyvastingumo versmė, dvasinio tautos tyrumo aureolė.

Piktavališkai naikinta mės tautos atmintis, žeminta ne tik tv ir protėvi, bet ir mės tautin savivarba. Išarti, išlyginti brangūs kapai. Gyvenimo tikm turėjo pasiduoti sistemai, kuri šalinosi bet kokio dorovingumo. Žmogus paverstas darbo jėga, neturintis jokio žmoniško turinio. Jis buvo veriamas atgailauti netikra atgaila - melu sau, kas ir pavertė žmogų nuliudisų gyvuliu. Kad numalšint tili des, žmogus m bgti nuo visko, kam reikia vidini dvasios pastangų ir aukos, nuo visko, kas pranoksta mės asmeninį gerovės ribas. Tokiam žmogui priimtina mokslinio ateizmo teorija, teigianti, kad transcendentinis tikrovės meilė ir ištikimybė jai, kaip pagrindas ir tikrosios meilės šaltinis, yra apgaulė.

Taip žmogus galutinai tapo atpalaiduotas nuo dvasios. Tokiam žmogui atkrito ir nuodmės supratimas, kaip atkrito ir tikroji pagarba gyvybei, atsakomybė už tautos dabartį bei ateitį. Teiginys, kad *būtis lemia sąmonę*, padarė žmogų priklausomą nuo aplinkybių, sunaikino jo tikrąjį laisvumą, iškraipė santykį su gamta, su visuomene, su savimi. Nuodmė tapo gyvenimo pagrindu, o disharmonija - dvasinė bėsenė. Betgi ia ir slypi esminis mokslinio ateizmo trumparegystė! Nuodmės padariniai palieja ne Dievą, bet žmogų ir pasaulį.

Jau prieš 30 metų mės dramaturgas Juozas Grušas drisiai teigė, kad tautoje paplitęs dvasinis sifilis. Jo simptomai - amoralumas, besiskleidžiantis abortas, paleistuvystės teisinimu, skrybomis, rėkymu (ypač motėr), alkoholizmu, narkomanija. Šioms blogybėms valdyti lyg ir neturime priemonių (neturi tie, kurie jas laiko mės amžiaus sindromu, nemato ar nenori matyti pagrindinį priežasties).

Prarastas visuomenės atsparumas blogiui, užmiršta sveika savimonė doros klausimais. Tautoje pasireiškia dar blogesnė ardomoji jėga - dvasinis

AIDS, gresiantis ne tik dvasinei, bet ir fizinei gyvybei. Šie dalykai glaudžiai susiję ir vienas be kito neegzistuoja.

Intensyviausiai mūsų tautos fizikinę šiandien naikina negimusios gyvybės žudymas - pats baisiausias genocidas. Niekada jis nebuvo gijęs tokio objektyvuoto, tokio organizuoto visuomeninio pavidalo, kaip šiandien. Šitai galima pasiekti tik einant išvien su štonu. Jo kovos pagrindinis taikinys - žmogaus širdis. Todėl sukaustyti širdį ledu, padaryti ją abejingą, sudarkyti melu tikrąjį meilės suvokimą - štai koks jo darbas siekis! Juk didžiausias nusikaltimas Dievui - tai nusikaltimas meilei. O didžiausias nusikaltimas meilei - nužudyti negimusią bitybę.

Negimusios bitybės žudymas daugeliui tapo norma. Norma - akivaizdžiausias smurtas! Šiandien ją tiesiogiai ir netiesiogiai skatina spauda, ypač skirta jaunimui, specialūs leidiniai jaunavedžiams, gydytojai ir t.t. Taip teisinamas smurtas prieš pačią nekaltąsi, pačią silpniausią bitybę, negalinti išsigelbėti net po motinos širdimi. Nes motinos širdis kupina ne meilės, o neapykantos jam - vos tik pradėdamas gyventi. Ir tokiu motin ne pavienis: jėgų eilės moterų konsultacijose.

Šiandien ir mokiniai žino, kad, apvaisinus moterišką lytinį lstelį vyriškajai, susidaro vienas lstelis. Joje jau yra ta genetinė substancija, kuri nulemia, kas gimis - mergaitė ar berniukas - būsimo žmogaus gū, balsas, akių, plaukų spalva, veido bruožai ir t.t. To užtenka suvokti, jog toji pirmas lstelis - ta didžioji gyvybės paslaptis - tai mažas didelio augalo daigelis, kuris vystosi su neapsakomai didele energija, (ši energija, augimo tempai laikui bėgant ne didėja, bet mažėja: kai ji, gyvybės energija, išsenka, žmogus miršta.) Jis jau sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą, jis šaukiamas Kristaus perspaus jimu:

Leiskite pas mane ateiti mažuteliams.

Žuodamas tas, kuriame jau yra Dievo atvaizdas. Visos teorijos, visi to žmogžudystės akto pateisinimai absurdiški prieš tiesą, kuri aiškiai liudija motinos sąžiną: motina nori to vaiko ar jį jo neapkenčia. Bet vaiko kreipimasis ji dažnai jam atsako: *Ne! Nereikalingas!* Ji nenori to gyvybės šauksmo girdėti.

Mes uždegame žvakutes ant Igarkoje žuvusių kapų, baisiamiesi genocidu. O kaip turime pasibaisinti, jeigu vien tautos praręjimo dienomis, tarsi savo rankose uždegtas žvakutes savo nužudytiems kikiams! Kiek jų būtų!? Šimtai tūkstančiai... Kas suskaičiuos? Bet neišvaizduojamai baisi diena, savo baisumu prilygstanti Paskutiniojo teismo dienai. *Nes kiekvienos žvakutės liepsnoje virpintis negimusiųjų šauksmas ir pasmerkimas tai, kuri jis turėtų pavadinti motina.*

Tos žvakutės būtų pasmerkimas ir tu, kurie tylėjote, kurie neapgynti. Veltui raminau, kad gal tam tikra dalis motinų nusikalsta nesuvokdamos savo nusikaltimo dydžio ir pasekmių. Kas galėtų paneigti, kad jos puikiai suprato, jog atsikratyti vaiko naštos? Todėl tai neatpalaiduoja nuo

atsakomyb s vis , kuri pareiga kovoti d l kiekvieno gyvyb s pasireiški-
mo, d l motinos, vesti Taut doryb s keliu. Jau net daugel kunig (ia net
nekalbu apie pedagogus ir gydytojus) galima apkaltinti abejingumu tautos geno-
cidui, vykdomam motin rankomis. Kada ir kur girdime pamoksl šia
jautria motinyst s tyrumo tema?! Praeityje m s motinoms net mintis
neužklysdavo, kad b t galima atsikratyti užsimezgusi savo vaiko gyvy-
be. Šiandien tai padaroma šaltai ir abejingai.

Daug kalbame apie ateit , bet elgiam s taip, lyg b tume su ja susipyk .
Kalbame apie žmogaus dvasios kult r , apie kult ros pergal , bet ar iš
viso manoma kult ra, jei ji nesiremia tvirtu ryžtu visa tai užantspauduoti
gyvyb s prat simu ir išsaugojimu?!

O kaip pasikeist Lietuva, jei vien dien ji s žin s vedama pripažint ,
kad abortas - tai tikroji žmogžudyst ! Bet mes bijome tiesos, bijome pri-
sipažinti, kad dauguma šeim susitepusios savo negimusio vaiko krauju.
Mes bijome pasijusti savo Tautos didžiojo genocido vykdytojais. Koks tra-
giškas paradoksas: 1941- j met ir v lesn genocid vykd svetimšaliai
ir m s tautos išgamos, š , žymiai didesn , rafinuot ir modernišk -
m s *motinos!*

Reikia pritarti, kad mažos tautos privilegijuotos prieš didži sias, nes
jos neturi galimybi padaryti dideli nusikaltim kitoms tautoms. Bet
mažos tautos gali padaryti pat didžiausi nusikaltim - *susinaikinti*. Ir
mes esame savo tautos susinaikinimo akivaizdoje. Esame ir tylime. Tyli
net Bažny ia. Jeigu ir toliau tyl sime, jeigu nieko nedarysime savo tautos
atei iai apsaugoti, ateities nebetur sime. Net ir S j džio iškelti graž s
tautos suvereniteto, ekonominio nepriklausomumo siekiai liks tik nepa-
naudotomis ir visai nereikalingomis programomis svetim j rankose.

N štimas išpuošia laukian iosios dvasin pasaul . Tas paslapties po-
j tis, pagarba jai pakyl ja motin meil s aukštumas. Žmogiško kilnumo
jausmas nušvie ia jos veid skais iu džiaugsmu ir ramiu pasitik jimu
savimi, pajautimu nepriklausomyb s net ir nuo nepalankios aplinkos. Tuo
pasireiškia vidaus paj g prisipildymas.

Nužudytos negimusios gyvyb s nuod m s žaizda pasilieka visam gy-
venimui. Šitaip nusikaltusi meilei motina šeimoje atsistoja kaip dvasinio
pilnumo, jo skaidrumo neig ja ir ardytoja. Štai kod l ši nuod m tai ne
formalus Viešpaties valios peržengimas, bet *B ties* past m jimas *neb ties*
linkui. Be meil s pilnumo jau ne motina, o hetera atsistoja šalia savo
vaiko ir vyro. Tai benamio b sena savo b tyje.

Juk jos, motinos, laisva valia *užgesina savo sielos švies* . Tod l nustoja
prastai plakti širdis, pradingsta veido giedrumas. Moteris, ryždamasi nu-
žudyti negimus j , *nužudo savyje tuos motinyst s jausmus, be kuri ne-
manoma kitam spinduliuoti, šviesti, kito šildyti*. Toki moter veidai
dažnai šalti, nepatenkinti, abuoji, nes jos *neturi g li šventame sielos*

sode, nes užgesusi j sielos šviesa. Pats aborto faktas užgesina bet kok dvasingum , meil , kurioje slypi pasirengimas, pasižad jimas išsižad ti sav s d l kit . Tai ir yra didžiausia motinos, kaip gyvyb s neš jos, tragedija ir šito negali nepaisyti n viena moteris.

Abortas ne tik asmenin nelaim : jis dvasiškai nuskurdina šeim . Pralieto nekalto kraujo akivaizdoje negr žtamai praž sta motinyst s dvasios spinduliavimas. *Vaikai jau niekada negird s tyros sielos žodžio*, kuris skamba kaip varpas ir kelia aukštyn garbingam gyvenimui, nelyginant geriausias vaistas. Abipusis meil s ir prisirišimo ryšys tampa demagogiškas. Motinyst atš la. Juk be tyros širdies n ra ir negali b ti tikrosios meil s, negalima pakilti virš kasdienyb s ribotumo, virš juslinio gyvenimo „savo m soje“. ia slypi tokios motinos ir kaip aukl tojos bej giškumas ir tragedija. Jos esm - prasiv rusi bedugn . Bedugn , nes n ra galimyb s ši kalt atitaisyti.

O perd ta „meil “ negimusi j s skaita kompensuoti materialiniu sotumu s n , dukter gyvenim - tai tuš io išdidumo išraiška, kuri yra ne kas kita, kaip melo priedanga. Ar gali tokioje aplinkoje subr sti tikros asmenyb s? Vargu, nes tokioje atmosferoje nuolat naikinamas gyvosios dvasios pasireiškimas.

šven i rang susigr žinome *Motinos dien* - lyg ir tur t augti motinos vaidmuo ir vert . Gal pašaičius žvilgsnius, nukreiptus vaiku i apsupt motin , - pavargusi , bet laiming motin , - ilgainiui pakeis pagarbos kupinas nusiteikimas... Ta iau kokių žvilgsniu gal s paži r ti save motina, puosel janti savo vienturt , prieš kur ar po kurio tur t stov ti kiti - tie, *kuriems ji pati uždar duris gyvenim !* Ir tada, kai tas vienintelis išties *Motinos dien* jai g l , ar nesuvirp s širdis, prisiminus ir tas kitas rankes, kurios irgi tur t tiestis.

Pati skaudžiausia rauda prie kapo - tai motinos rauda, kai mirtis išpl - šia t , kur ji pašauk gyvenimui. Septyniais kalavijais susminga skausmas motinos šird prie savo vaiko kapo... O kas apraudos, kas atmins tuos - bevardžius, neišvydusius savo t v žem s Lietuvos, palyd tus neb t tariamo palengv jimo atsikratyta našta?! Tod l susigr žinus *Motinos dien* , tur tume padaryti išvad : padaryti visk , kad ji b t pati šviesiausia diena metuose tiek motinai, tiek vaikams. Tik tada ir dukter svajones tapti motina lyd s stiprus taurios ir skais ios širdies siekis.

Mus slegia sunkus, praž tingas m s tautai stalinizmo ir ateizmo palikimas. Jo turin ir siekius nusakysiu dviem m gtais Stalino posakiais: 1) Yra žmogus - yra problema, n ra žmogaus - n ra problemos; 2) Aš jus išvaduosi nuo chimeros, kuri vadinasi s žin .

Ši posaki veikiamos, j transformuojamos formavosi tos konvejeri- n s sistemos biurokratiniai ideolog ir dorov s egzekutori ištiesos kartos. Šiandien j gretose aiškiai išsiričiau ir dalis gydytoj - tie, kurie savo pašaukimu laiko negimusios gyvyb s žudym , ir tie, kurie abejingai tai stebi. Ar ne pirmosiose t gydytoj armijos gretose yra m s sveikatos

ministerijos vadovai, tyła ir neprabyłan ia s Źine priimantys ir paleidžiantys apyvert tokius primestus statymus, kaip TSRS sveikatos apsaugos ministerijos 1987 12 31 instrukcija „Apie leidim atlikti n Źtumo nutraukimo operacij“. Tokiais „laim jimaiss“ yra paneigiamas tautini dvasini vertybi organiŹkas augimas bei kult r jimas, keliamas pavojus tautos gyvybei. Ar nepasitarnauja *iŹvadavimui iš tos chimeros* masinis pritaikymas ambulatorin je praktikoje „vakuuminio išsiurbimo“ metod , leidžiant i migdyti s Źin buhalteriniais diagnozi klastojimais?

UŹ blog yra atsakingi tik Źmon s. Tod l *kiekvienas turime sukurti opozicij blogiui*. Turime prieŹintis jam be joki kompromis vieningu moraliniu frontu. Tod l kvie iame *Źvent kov* visus tautie ius. Nepadarykime didžiausio nusikaltimo tam, kuris, ketindamas tapti pa iu artimiausiu Źmogumi, vien dien pasakys: *Mamyte, aŹ Źtai jau ia! AŹ jau pakeliui tavo rankas!* Te niekam neapsiver ia liežuvis patarti: *UŹteks to vargo! Negimdyk!*

Nepadarykime pa ios didžiausios nuod m s Meilei! Nuod m s, kuriai atpirtki n ra b d . Nuod m s, kuri išstumia iš Źirdies pa ius didžiausius idealus - Dievo ir T vyn s meil . T vyn s atgimimo dienomis m s ryŹto Źenkłai teb na išdidi Źirdis ir tikra meil . B kime savo Źirdies, kuriai dar n ra svetima prot vi dvasia, valdovais. HerojiŹkas doryb s saugojimas, jos herojiŹkas vykdymas - Źtai kur m s prot vi patriotizmas. Tik jimu patriotizmas išgryninamas, apvalomas, paŹalinamas egoizmas. Tik jimu T vyn s meil paŹventinama. Tik jimu išsaugomas vidinis tyrumas, *motinyst s grynumas*, visa tai, kas leidžia dovanoti save. Dovanoti save atei iai, m s T vynei - Lietuvai, kuri ne tik m s - gyv j - bet ir negimusi j Źem . Neatimkite jos iš j - pa i mažiausi - didžiausias viltis mums neŹan i .

Tik tokio patriotizmo vedami lietuviai gal s sveikinti patekant tikr j *Tautos atgimimo saul . Atgimimo - tvirtai atsir musio AmŹinyb .*

KRIKŹ IONYB S IŹUGDYTI TAUTIE IAI

Skaisti jaunyst tvirtai Źygiavo,
Galingu skrydŹiu verŹ s Diev ...
Tiesa ir Meil j išvadavo,
Meil pad jo paŹinti T v ...

Deimantais Ź ri brangus jubiliejus!
BaŹny ia Źven ia dovan brangiausi .
Źmogus su Kristum - Źmoni Atpirk ju -
Viena Auka ir Kunigas AukŹ iausiam!

(VylnmedŹio Źakel . *Deimantiniam Kunigyst s Jubiliejui*, 1984)

[Ada Urbonait]

KUNIGAS JUOZAS ŠAL IUS

Juozas Šal ius gim 1900 m. sausio 13 d. Stanai i kaime, Garliavos parapijoje. T vai - pasiturintys kininkai, abudu pamald s, blaiv s. Ypa šviesus buvo t vas, apsiskait s, sveiko praktiško proto žmogus, palaik artimus santykius su kunigais ir kitais apsišvietusiais žmon mis, tad kaimynai visais reikalais kreipdavosi j patarim .

Juozukas pradžios mokykl baig Garliavoje, o vidurin moksl - Kau- ne, prel. Konstantino Olšausko steigtos „Saul s“ draugijos Mokytoj kur- suose ir gimnazijoje. ia, kaip pasakoja jo bendramoksl mokytoja Barbo- ra Keršulyt (dabar - 1988 - 95 m. amžiaus), Juozas pasižym jo apsiskaitymu ir guviu protu. Kai mokytojai aiškindami nauj dalyk užduodavo klasei kok klausim , jauniausio klas je spindin i aki berniuko ranka visada b davo pakelta - atsakym jis žinojo.

Baig si Didysis karas, prasid jo lietuvi tautinis s j dis už *nepriklau- somyb* . Juozas Šal ius buvo bebaigi s gimnazij . Atgimimo id jos buvo gyvos ir „Saul s“ gimnazijoje. Jos direktorius Pranas Dovydaitis buvo Lie- tuvi Tautos Tarybos narys. *O su koku dvasios pakilimu mes visa tai išgyvenome! Mes kasdien eidavome gimnazij marškinius persijuos tau- tin mis juostel mis*, - mielai tuos laikus prisimindavo kun. Šal ius. Jis baig ir Mokytoj kursus, ta iau beveik nemokytojavo. Jam suspindo kita *žvaigžd* - tapti kunigu. 1919 m. jis stoja Sein kunig seminarij . Ta iau netrukus Seinai buvo lenk okupuoti, ir lietuviai klierikai išstremti

Lietuv : susodinti ilgus vežimus ir, ginkluot kareivi lydimi, atvežti netoli Kalvarijos ir palikti.

Por met seminarijai patalpos buvo nuomojamos Zypli dvare (Lukši parapijoje), o v liau nupirktas Giž dvaras, kur seminarija išbuvo penkerius metus. Galiausiai pastatyti graž s erd s r mai Vilkaviškyje, bet klierikui Šal iui juose mokyti jau neteko: 1924 10 26 Marijampol s bažny ioje vysk. Antano Karoso jis buvo šventintas kunigu.

Pirmoji parapija - Gražiškiai. Klebonas ia buvo kun. Abramavi ius, pagyven s ir ligotas. Bet jis tur jo t višk šird ir jaunam vikarui kun. Šal iui daug k patardavo. Kun. Šal ius ia - ir visur kitur - pirmiausia r pinosi žmoni švietimu ir telkimu katalikiškas organizacijas. Jis pasi- rinko tok š k : *kiekvieno kataliko namus bent vienas katalikiškas laik- raštis!* Žmon s skaityti spaud dar buvo ne prat , be to, daugelis gyveno gana neturtingai, tad už prenumerat iš savo kišen s nemažai (per 400 lit) teko prid ti pa iam vikarui. Kokia dalis parapijie i buvo suburta kata- likiškas organizacijas, sunku pasakyti, o spaudos prenumeravimo srityje, kaip skelb tuometin Lietuvos spauda, Gražiškiai laim jo pirm j viet . Kun. Šal ius greit suart jo su žmon mis, pastoracinis darbas sek si, ta- iau neilgai ia teko išb ti - truput daugiau nei metus.

Antroji parapija - Kudirkos Naumiestis. Jis klebonavo kun. Al. Grigaitis, Šventojo Rašto profesorius. Jis gyveno Kaune, atvažiuodavo tik sekmadieniais. Pamoksl nesakydavo ir katalikiškoje akcijoje nedalyvaudavo, bet nor jo, kad kiti joje veikt. Naumiestyje buvo progimnazija ir dviemėiai mokytojų kursai. Kapelionu dirbo kun. V. Švelnys. Tai buvo apsiskaitęs, uolus ir pavyzdingas kunigas. Tuomet (1926 m.) dar veik Seimas, politiniai santykiai buvo tempti. Kapelionas dalyvavo politinėje veikloje. Tada jis greit traukė ir savo naują kolegą.

Parapijiečiai Naumiestyje buvo labiau pasiturintys, bet ir vairesni pažirė. Daug socialistinių idėjų skleidė gyvenantis Antanas Snieckus. Kapelionas dažnai prašydavo kun. Šalieskaityti paskaitas, rengti susirinkimus. Šiam dažnai tekdavo išlaikyti praktišką prelegento egzaminą, nes socialistiniai aktyvistai vairiausiai būdavo trukdydavo, stengdavosi išardyti susirinkimus. Abudu jaunesni kunigai - vikaras ir kapelionas - dirbo sutartinai, tarpusavio santykiai buvo šilti, bet greitai jiems teko išsiskirti.

Po Lietuvos Bažnytinės provincijos sudarymo (1926 m.) senelis Vilkaviškio vyskupas Antanas Karosas gavo jauną koadjutorį vysk. Meislov Reiną. Šis buvo karštas katalikiškos akcijos veikėjas ir palaikytojas. Jo siekis buvo: *Mokyklai kapelionai reikiamoj aukštumoj - gyvas religinis gyvenimas parapijose!*

Vysk. Reinys kunig. Šaliespažinojo jau iš Gražiškių laikų. Tada netrukus ir pasirpino perkelti į Šakius. 1926 m. pabaigoje kun. Šalies ir atvyko. Šakiai, prieš karą buvusi skurdi gyvenvietė (*žydpil*, kaip miestą vadino Vincas Kudirka), dabar buvo tapusi augančiu apskrities miestu. Kultūrinio požiūriu Šakiai buvo „žalia dirva“. Gimnazijos direktorius ir klebonas dekanas buvo viename kun. Starkaus asmenyje, kuris nei vienoje, nei kitoje srityje teigiamai nepasireiškė.

Kun. Šalies pirmiausia atkreipė dėmesį jaunimui - pavasarininkams. Jis ir „paskendo“ - visi sekmadieniai buvo užimti. Po pamaldų jaunimo susirinkimas, po to - kelionas kaimams organizuoti steigiamajam susirinkimui: paskaita religine tema, iš tautos istorijos ar visuomeninės srities. Meniniai atlikdavo pats jaunimas: trumpas vaidinimas, monologas, dialogas, dainos ir kt. Katalikiškasis jaunimas - pavasarininkai - mums klestėjo. Buvo metai, kai pavasarininkus stodavo iki 200 naujų narių. Teko veikimui suskirstyti kuopelėmis ir sekcijomis: eucharistininkai, spaudos platintojai, sporto ir kt. Šiame darbe kun. Šaliesi talkino kaimiečiams, kurie mokytojai ir vargonininkai.

Kun. Šalies veiklos viršūnė Šakiuose buvo 1930 m. surengtas Zanaikščių katalikiško jaunimo - ateitininkų ir pavasarininkų - kongresas. Buvo gerai paruošta dviejų dienų vairo programa ir visa tai gerai išreklamavota. Kongrese dalyvavo Apaštalo Sosto nuncijus arkivysk. R. Bartaloniš, Nunciatros patarėjas mons. Faidutis SJ, vysk. Meislovas Reinyš,

vysk. Justinas Staugaitis, profesoriai: kun. dr. Pranas Kuraitis, Pranas Dovydaitis, Juozas Eretas ir daug kit garbingi svečiai. Kongresas padarė didelį efektą. Jis pakėlė jaunimo dvasią ir supažindino visuomenę su katalikiško jaunimo judėjimu. Kongresas buvo tarsi kun. Šalčiaus ketverių metų veiklos Šakiuose apvainikavimas. Po kongreso kun. Šalčiaus tuojau pat išvyko Kauną, tačiau pradėjo neakivaizdini studijų Vytauto Didžiojo universitete, Teisės fakultete. Dabar, Kurijos patartas, jis prie civilinės teisės prijungė ir Bažnytinę kanoninę teisę.

1930 m. 08.30 Švietimo ministerijos sakymu uždrausta moksleivių ateitininkų organizacija. Šis draudimas pažeidė Lietuvos vyriausybės ir Vatikano sudarytą konkordatą ir buvo labai žalingas katalikiškos inteligentijos ugdymui. Vyskupai pareiškė, kad draudimas yra neteisingas ir kad jie, vyskupai, protestuoja, kviesdami protestuoti visus tikinčiuosius. Tarp episkopato ir vyriausybės prasidėjo *kultūrinis kovas*.

Universitete kun. Šalčiaus tapo Vytauto Didžiojo klubo narys - ateitininkas visuomenininkas. Jis netrukus buvo trauktas plačiai katalikiškos akcijos veiklų bei kovų dėl katalikiško jaunimo veikimo laisvės. Už tai kun. Šalčiaus buvo iškeltos kelios baudžiamosios bylos, skirtos administracinės nuobaudos. (Jis nubaustas už pasakytus pamokslus Prienų bažnyčioje, Jurbarko, Marijampolėje ir kitur.) Byla už *atsišaukimo katalikišką visuomenę* parengimą ir platinimą atsidūrė net kariuomenės teisme. Tačiau tame *atsišaukime* nebuvo rasta nieko antivalstybinio. Buvo gražu, kai advokatas Chronožickis, žydas, kreipėsi teisėjus:

- Už ką ši byla?

- Už atšišaukimą, kuris prasideda žodžiais: *Mes, katalikai, turime klausyti savo vyskupų!*

- Nu, ar jį nusikaltimas?!

Vis dėlto teisiamieji - 4 kunigai ir 8 ateitininkai studentai - buvo nubausti bent minimaliomis bausmėmis. Kun. Šalčiaus bausmė buvo didžiausia - 2000 Lt, arba 3 mėnesiai kalėjimo. Labiausiai ant kun. Šalčiaus buvo pykstama už jo daromą poveikį jaunimui. Pavyzdžiui, už paskelbimą katalikiškame dienraštyje, kaip laikytis tardymo metu (neduoti parodymų, sakyti, kad parodymus duos teisme ir pan.).

Jauniesiems kunigams bei studentams jų veikloje bei kovoje daug padėjo tie kurie Kunigų seminarijos profesoriai, ypač prof. Stasys Yla. Vyriausybės agentai pastebėjo, kad šioje kovoje daugiausiai reiškiasi kairieji jauni kunigai. Tuomet vyriausybė kreipėsi vyskupus prašydama, kad šie kunigai būtų iš Kauno iškelti. Dėl kunigo Šalčiaus pas vysk. Karos buvo nuvykęs teisingumo ministras Žilinskas. Po šio pokalbio vysk. Karosas atsiuntė Kurijos vedį kun. R. Aleksą atsiklausti, ar jis sutiks būti iškeliamas iš Kauno. Kunigas Šalčiaus savo kunigiškame gyvenime laikėsi *Milš Christi (Kristaus kareivio)* principo, tad Kurijos atstovui atsakė, kad to ir klausyti nereikia...

Taip kun. Šal ius buvo paskirtas Virbal vikaru. Diding , graži bažny i laiko dantys (statyta 1783 m.) buvo gerokai apgadin : j buvo b tina remontuoti. Ta iau klebonas kun. Pr. Naujokaitis, pagyven s, liguistas, labai nervingas žmogus, niekaip negal jo susitarti su parapijieiais d l remonto. B davo, sušaukia susirinkim ir pirmiausia ragina: „Sud kite iš anksto pinigų, t syk prad siu bažny ios remont ". Tuoj kyla barniai ir nesutarimai, klebonas susinervina ir palieka susirinkim . To paties metodo laik si ir jo vikaras, ir vaisiai buvo tokie pat. Tad dabar, gav s nauj vikar visuomeninink , klebonas pripraš , kad šis imt si darbo.

Kun. Šal ius sutiko. Pirmiausia jis apsiklausin jo, kurie ia žmon s veiclesni, kurie takingesni, kurie triukšmadariai ir išsiuntin jo 50-iai žmon i kvietimus atvykti ir nuspr sti - imtis darbo ar ne. Atvyko beveik visi pakviestieji. Žmon ms patiko, kad su jais tariamasi. Visi, net ir buv triukšmadariai, pasisak teigiamai. Tuomet buvo sušauktas visuotinis susirinkimas, kuriame patys susirinkusieji pareišk : „Gana to erzelio, reikia imtis darbo!“ Buvo nutarta imti mokes ius, nusta ius vidutin norm . Apie 10 žmon i tuoj pat apsimok jo.

Kun. Šal ius to ir tik josi, tad buvo jau susitar s su meistrais ir pasir pin s pastoliais. Tuoj pat prad tas darbas. Žmon s nustebo: „Mes dar pinig nemok jom, o jau dirbama!“ Raginti nereik jo, visi krapšt savo pinigines. Suneš pinig net daugiau, negu reik jo remontui. Tad buvo taisytas gražus baldakimas ir kt.

1933 m. rugs jo pradžia. Virbalio pradžios mokyklos ved jas šaukia t v susirinkim aptarti klausimo d l vaik katalik draugij l s uždarymo ir valdin s skaut organizacijos steigimo. Vieno vaiko t vas teikia savo kvietim kun. Šal iui, kad šis nuvykt už j susirinkim . Prasiđ jus susirinkimui, kun. Šal ius, gav s iš pirmininkaujantio žodžio teis , buvo beein s trib n kalb ti, ta iau prišok s policininkas pareišk , jog kun. Šal iui uždrausta viešai kalb ti. Žmon s labai nustebo ir pasipiktino: „Kas gi ia dabar! M s vikaras, kuris tik Dievo ir T vyn s meil skleid , negali viešai kalb ti!“ Pasipiktin sujudo, kilo triukšmas, ir policininkas uždar susirinkim . sikarš iav t vai kalb jo, jog toki mokykl negalima leisti savo vaik . Kun. Šal ius jiems paaiškino, kad taip daryti nebus galima. Bet protestui pareikšti užtenka neleisti vaik mokykl tris dienas. Taip ir buvo padaryta. Sujudo, sukruo d l tokio vykio Vilkaviškio mokykl inspekcija ir Švietimo ministerija, pla iai pasklido žinia: „Mokyklos vaik streikas!“

Kun. Šal ius gerai sugyveno su žmon mis. Jis mok jo bendrauti su visais: ir su laisvamaniais, ir su komunistini paži r žmon mis. Ta iau netrukus darnus virbalie i samb vis buvo sudrumstas. D l amžiaus ar d l sveikatos klebonas kun. Naujokaitis atsisak klebono pareig . jo viet atvyko kun. Starkus, kuris, sižeid s d l atleidimo iš Šaki gimnazijos direktoriaus pareig , paliko Šakius ir susikeit su Veiveri klebonu.

Bet jam nesisek ir Veiveriuose. Dabar kun. Starkus pateko Virbal, bet ir ia suk l audr. Nepak sdamas kun. Šal iaus populiarumo, prad jo j ironizuoti. Be to, ir jo asmeninis šiuurkštumas su žmon mis suk l virbalie i net per didel priešiškum ir jie m reikšti klebonui nepasitenkinim (pvz., buvo paprotys po Evangelijos sugiedoti giesm s posmel , o klebonui kun. Starkui perskai ius Evangelij , choras nenutildavo ir giedodavo giesm iki galo, neleisdamas jam sakyti pamokslo ir pan.), tad Kurija tur jo juos apraminti: pagrasino uždarysianti bažny i .

Vysk. Reiniui proteguojant, kun. Šal ius buvo paskirtas Veiverius klebonu. Tuometinis Veiveri klebonas kun. M. Krupavi ius jau buvo paskirtas Kalvarij klebonu ir dekanu, ta iau kur laik dar ia pabuvo. Kun. Šal iui buvo tikra laim pabendrauti su savo bi iuliu ir kunigo idealu. Kun. Krupavi ius irgi m go kun. Šal i ir dažnai juokaudavo: *Kai aš b siu vyskupas, tu b si mano koadjutorius*. Kun. Krupavi ius - valstybininkas, visuomenininkas, ištikimas ir uolus kunigas daug l m kun. Šal iaus gyvenime ir veikloje nuo pat jo jaunyst s ir užmezg bi iulyst , trukusi vis gyvenim .

Kun. Krupavi ius buvo daug pasidarbav s Veiveriuose, bet dar liko kai kuri darb nepadaryt : išdekoruoti bažny ios vid , pastatyti klebonij ir kt. Naujasis klebonas kun. Šal ius tuoj m si t darb . Juos atlik s sutelk d mes dvasin savo parapijie i gyvenim . Jis steng si pl sti Kristaus karalyst ne tik *atskiruose individuose*, bet ir šeimose, ir visoje visuomen je. Tam jis pasikviesdavo talkon t vus j zuitus (t. Masilion , t. Paukšt ir kt.). Pirmiausia t. Masilionis sureng s kmingas rekolekcijas. Be to, ir šiaip sekmadieniais klebonas juos pasikviesdavo, kad pad t jam organizuoti *Vyr apaštalavimo s j d* - Šv . Širdies garbinim ir kt. B davo jaudinamai gražu, kai *Vyr sekmadien* apypiln vyr bažny ia suklaupdavo prie Dievo stalo priimti Šven iausi j . Klebonas steng si burti visus parapijie ius bendram, aktyviam dalyvavimui šventojoje liturgijoje, - tam tikslui jis išleido giesmyn l ir kt.

1935 08 27, antradien , rami veiverie i gyvenimo t km sukr t šiuurpus vykis. Tais metais Lietuvoje vyko kinink streikai d l valdžios palaikom monopolij piknaudžiavimo, d l pernelyg žem žem s kio produkt kain , taigi ir veiverie iai atsisak tiekti miestui maisto produktus, kol bus pakeltos kainos. Veiveri kinink streikas vyko be didesnio žmoni samb rio, ta iau policija parod nepaprast žiaurum : prieš ramius beginklius žmones ji pavartojo ginklus. Du žmon s buvo nušauti ir keletas sužeista. Tokiomis nepaprastomis aplinkyb mis iškilo mirusi j laidojimo klausimas. Žmon s, klebono patarti, reng iškilmingas laidotuves. Buvo nupinta per 50 vainik : iš g li - jaunimui nešti, ir iš jav varp - vyrams. Laidotuvi išvakar se iš Vidaus reikal ministerijos pranešama, kad bus leidžiama dalyvauti laidotuv se tik žuvusi j artimiesiems ir kad ant vis keli stov s policija - neleis važiuoti Veiverius.

Žmon s sumišo, k gi ia dabar daryti? Jie kreip si j klebon patarimo ir pagalbos. Savo parapijie i skausmo valand klebonas m si paties sunkiausio - atsakomyb s už tvark laidotuv se. Jis paskambino ministerijai - tenetrukdo žmon ms dalyvauti laidotuv se, nes žmon s audrinti, nenusileis ir bus užmok ta naujomis aukomis iš abiej pusi . Tenesirodo policija, už tvark atsakys jis, klebonas. Ministerijoje budintis pulk. Rus-teika iš karto prieštaravo: „Kad ir du šimtai žmoni kris, bet policija chuliganerijai nenusilenks!“ Klebonas jam aiškino: *Lietuvoje žmoni kol kas n ra per daug; nušautieji n ra chuliganai. Gustaitis - stiprus kininkas, Veiverys - jaunalietuvi vadas. Pagaliau policijos uždaviny s - palai-kyti tvark . Š kart visos atsakomyb s imuosi aš, klebonas, bet jeigu policija rodysis gatv je, tai aš visai nedalyvausiu laidotuv se; telaidos ji, policija!*

Penktadien , laidotuvi dien , visais keliais plauk žmon s iš Marijampol s, Vilkaviškio, Šaki , Alytaus, Kauno. Klebonas mat , kaip rizikingai jis pasielg , imdamasis atsakomyb s už tvark . Juk tokioj margoj minioj taip lengvai gal jo atsirasti koks neatsakingas žmogus, kuris š ktel t : „Muškim policij “ ar panašiai, arba akmeniu sviest j . O policija buvo pasirengusi atsakyti kulkosvaidži ugnimi.

Klebonas kreip si mini tardamas: *Šiandien pilie iai laiko savo subrendimo egzamin - ar galima gyventi be policijos. Jei j s laikysit s tvarkos ir rimties, rodysite, jog policija jums nereikalinga!* Pasi m s kelet vyr , apsivilkusi baltomis kamžomis, kun. Šal ius iš jo ant plento ties policijos b stine, kad b t pirmieji prieš išstatytus kulkosvaidžius... Ta iau minia vis keli jo nepaprastai susitelkusi, vien tik akyse pastebimu skausmu... Tokios didel s ir tokios drausmingos minios dar nebuvo tek matyti.

Baigiant tvarkyti klebonijos aplink (užveistas didelis sodas, gautas naujoms kapin ms sklypas apsodintas medžiais ir kt.), vysk. Reinys primygtinai si l kun. klebonui Šal iui vykti Alyt . Žmon s nusteb kalb jo: „Štai visk sutvark ir paliks!“ Savo atsisveikinimo su Veiveriais kalboje kun. Šal ius sak : *Žmon s m gsta kalb ti, kad klebonas visk daro sau. Dabar j s galite sitikinti, jog tai klaidingos šnekos...*

Lietuvoje buvo susidariusi tokia nuomon , kad Alytuje ir Šiauliuose stipriausiai ir gausiausiai veikia laisvamaniai. Atrodo, kad Alytuje svarbiausi laisvamanyb s platintojai buvo gimnazijos direktorius Totorius ir matematikos mokytojas Klimavi ius. J remiami ia ir kairieji buvo stipr s. Tuo tarpu religiniai reikalai visiškai silpni. Ilgametis klebonas kun. Pr. Baltrušaitis buvo gabus ekonomas ir kio vadovas, bet ne klebonas. Vysk. Reinys ieškojo išeities iš toki aplinkybi . Apsistojo ties kun. Šal iaus kandidat ra. Kun. Šal ius nenor jo sutikti, bijojo, ar jam pavyks nenuvilti vyskupo l kes i ... Galiausiai vysk. Reinys prikalbino kun. Šal i

pabandyti. Sutiko. Žmon s j pri m prielankiai, nes jie nor jo tur ti klebon , o ne kinink . Ta iau vos sp jo kun. Šal ius atsikelti Alyt , pasikeit Lietuvoje valstyb s santvarka. Naujoji valdžia pradžioje buvo taininga, bet v liau - šaknys jo gilyn... Buvo keletas susitikim su vairiais pareig nais, bet baig si laimingai.

1941 06 22 ryto 5 val. prapliupo vokie i bombos. Prasid jo karas. pavakar pasirod vokie i tankai ir kita karo technika bei kariuomen s daliniai. Kadangi buvo manoma, jog karas - dien klausimas, klebonas porai dien išvyko Biršton . Bet karas užsit s . Alytus buvo smarkiai subombarduotas, visur deg siai ir griuv siai. Sudeg klebonija ir visi parapijos namai. Bažny ia zakristijono Jono Venterio d ka išliko nesudegusi. Tad pirmiausia buvo pastatyta klebonija su kiniu pastatu. Išdažytas bažny ios vidus ir prie bažny ios pristatyta didel zakristija, kur buvo rengta didžiul , apšildoma naujai sigyt knyg biblioteka. Po karo ketinta prad ti statyti nauj bažny i . Mieste buvo daug sugriaut nam , akmen , betono. Tinkama statybai medžiaga - 80 000 plyt - nupirkta ir prad ta gabenti klebonijos kiem .

Pamald lankomumas buvo menkas nuo prieškarini laik . Klebonas kun. Šal ius r pinosi, kaip suaktyvinti parapijos religin gyvenim . Bartis jis nem gino, tik po pamokslo su bažny ios lankytojais sukalb davo tris *Sveika, Marija* už neinan uosius bažny i . Taip daryti pareigojo ir vikarus mokykloje su vaikuiais ir kal dojant. Parapijie iai išsijudino, nors ir ne taip greit. Bažny ioje taisyta šv. Juozapo statula ir išr pinti atlidai.

1944-ieji. Karas prie Lietuvos prad jo art ti visu grei iu. Soviet armijai vejant vokie ius ir art jant prie Lietuvos, žmon se kilo panika. Vieni b go Vakarus, kiti šen, treti ten. Klebonas kun. Šal ius nors jaut , kad jam pasilikti yra pavojingiau nei daugeliui kit (be to, išvykti tur jo protekcij - jam buvo pažad ta globa generolo Justo dvare Austrijoje), b gti nesusigund . Jam buvo nejauku - *Ganytojas paliеka avis ir b ga...* - pasiliko, nors patyr daug b d . Gyventojus iš Alytaus evakavo, reik jo visk palikti. Tuo tarpu kiti brov si evakuot j butus, visk pl š , vog . Klebonas kun. Šal ius su vikaru kun. Pr. Šliumpa pasitrauk Balbierišk .

Kovos ties Alytumi užsit s . Buvo patarta Alyt nebegr žti. Reik jo ieškoti, kur, prie kokios bažny ios apsistoti. Pradžioje važiavo vežimu, bet kareiviai arkl at m . Toliau teko keliauti dvira iu. Nuvyko kun. Šal ius Kaišiadoris, pas vysk. Teofilį Matulion . Šis buvo tik k gr ž s iš Vyskup konferencijos Ukmerg je, kuri ten buvo surengta vysk. Reinio iniciatyva pad iai aptarti.

Vysk. Matulionis šiltai sutiko kun. Šal i ir buvo patenkintas, kad jis nesitrauk iš Lietuvos ir kad sutiko aptarnauti Kruonio tikin uosius, kuri klebonas buvo pasitrauk s. Kur laik pabuv s Kruonyje, kun. Šal ius dviem trim s mesiams išvyko Sasnav . V liau - Višakio R d , kur buvo pasilik s senelis kan. Budzeika. Po to dar vienur kitur apsistojo

Kauno vyskupijoje, v liau Joniškių parapijoje, Kaišiadorių vyskupijoje. Bet neilgam. Lietuvoje prasidėjo partizaninis judėjimas. Miškuose - žaliukai, kaimuose - kolektyvizacija.

Kunigo autoriteto tyla buvo stipri. Nors ta, kad kun. Šalčius pritarė kolektyvizacijai. Net siūlyta jam nuvykti į Baltarusiją pasižiūrėti, kaip ten tvarkomasi. Bet kun. Šalčius atsisakė motyvuodamas tuo, kad jis, nors kininkas, bet žemė, kuri nesidomi. Apie kolonius jis aiškino, kad, teoriškai imant, dideli žemės plotai, mašinos gal ir pateisinami, bet praktiškai - ne. Žmogaus prigimtis siekia laisvę, savarankiškumą, nori dirbti sau, o ne kitiems.

Tai buvo pradinis priekabumas. V liau pradėta kabintis vairiais kitais pretekstais. Galiausiai baigėsi Vilniaus saugumo požemiuose. Po kurio laiko Vilniaus Lukiškių kalėjimo salėje per 40 žmonių grupė išklausė sprendimą: kiekvienam po 10 metų lagerio!

Kun. Šalčius pradėjo buvo nuvežtas į Karagandą. Ir, kaip jis neprarado savo krikščioniško pozityvumo, net ramino kitus. Kai vienas kunigas labai sielojosi, tiesiog širdo ant visų ir ant visko, - kaipgi ir jis, kaip pats? - kun. Šalčius ramino: *Kiek žmonių [lageryje buvo per 2000 žmonių] išvairiausi tautų ir luomai pateko, kodėl gi jis negalėtų patekti...*

Jis pats ramiai žingsniuoja darbe prie statybų, visada su rožančiumi rankose. *Nadziateliai* net pradėjo jį pravardžiuoti - *Šio ik*. Tai jau kunigas Šalčius ne vien *Sveika, Marija* skaičiavo: jis konsekrovo ir toje Azijos patalpoje tolimojoje, Brazdžionio žodžiais tariant, kur *neskambėjo Dievo garbei šventas žodis nuo septintos dienos pasaulio sukūrimo*, - jo lėkimas kartojo šventuosius maldos žodžius: *Tve m s ... Teb nie, te vyksta Tavo šventoji valia! Teb nie, kaip Tu nori, ne kaip aš!.. Garb Dievui Tvei ir Svei, ir Šventajai Dvasiai... visada ir visur.*

Todėl ir kartu su kun. Šalčiumi lageryje buvusieji (Grazys, šiaudinis ir kt.) sako: *Kunigas Šalčius - tikras kunigas.*

V liau kun. Šalčius tapo ir baudžiamajame (*štrafnaj*) lageryje, (ia iš lietuvių kunigų buvo t. Danyla SJ.) Dar v liau - invalid lageryje, nes dirbdamas lėptį vėję buvo susižalojis. Ieškojo artimiau susigyveno su stačiatikių archijeriumi ir su Tartu universiteto profesoriumi, liuteronu, fakulteto dekanu. Prasidėjo kitos rūšies pokalbiai. Dažniausia tema - Roma, popiežiai, kaip suprasti Kristaus žodžius: *Bus viena aida ir vienas Ganytojas*. Dabar yra trys pagrindiniai Bažnyčios: Romos katalikų Bažnyčia nuo šv. Petro laikų, stačiatikių nuo XI a. ir liuteronų nuo XVI a., - kuri tad yra Kristaus steigtoji? Liuteronas profesorius sako: „Jei taip, tai katalikų“. O stačiatikių archijerėjus: *Negali būti! Yra tik „Sobornaja“ Bažnyčia!*

Kun. Šalčius, gerai kalbantis rusiškai katalikų kunigas, buvo ieškomas pokalbiams, nes religija besidominanti buvo ir daugiau. Metai ir dienos - *gražiausias Dievo dovanos* - bėgimas ir lageryje. Atėjo Chruščiovo laikai. Tarybų Sąjunga atvyko Vokietijos kancleris Adenaueris tartis dėl lageriuose

laikom vokiei belaisvi. Po ilgesni deryb susitarta: visi esantieji lageriuose, pakaltinti už karo metus, išskyrus ginkluotus nusikaltimus, amnestuotini. Taip ir kun. Šal ius, kadangi buvo teistas tik už agitacij ir propagand, ne už t vyn s išdavim, - užbaig savo „tarybin duokl“. Kaune gyvenanti kun. Šal ius sesuo Kem šien iš anksto buvo atsiuntusi notaro pažym jim - pasižad jim išlaikyti brol, tad dabar kun. Šal ius gal jo gr žti išlaikytiniu. Tai buvo 1955 metai.

Gr ž s iš lagerio kun. Šal ius jaut si nepaj gus dirbti pastoracin darb . Tad savo gyvenimo patirt ir dvasin potencij jis išnaudojo kitu b du, labai naudingu tautai ir žmon ms. Dievas jam buvo dav s talent kaupiti medžiag istorijai. Ir kap jos nenusineš, bet paliko tautos atei iai ir atminimui. Vis padejuodamas, kad tr ksta žurnalistinio talento, kad *plunksna sur dijusi* - jis raš . O tai plunksnai nusišveisti nebuvo kada. Jaunyst je jis buvo visiškai pasišvent s pastoraciniam darbui, brandžiausiam amžiuje - *Gulago akademija*, kur prie Karagandos statyb plunksna tik r dyti tegal jo.

Nepaisant to, kun. Šal ius paraš kelet labai aktuali knyg . Kad tos knygos aktualios, rodo faktas, jog visos jos, patekusios užsienio lietuvi rankas, buvo išspausdintos. Pirmoji ten patekusi - *Medžiaga arkivyskupo Reinio biografijai* (210 mšr. p.). Ten - pavadinta *Me islovas Reinys* (ikaga, 1977. 249 p.), papildyta kun. Vytauto Bagdanavi iaus vadu. Antroji - *Prelatas Mykolas Krupavi ius*. Ten - *Valstybininkas politikos s kuriuose prelatai Mykolas Krupavi ius*. (ikaga, 1980. 247 p.). Ir tre ioji - *Birštono - Olšausko byla fakt ir teis s šviesoje* (150 mšr. p.). Ten - *Konstantinas Olšauskas ir jo teismo byla*. (ikaga, 1985. 141 p.). Leid jai: „Saul s“ draugijos nariai ir aukl tiniai. Ketvirtoji aktuali knyga - *Iš Bažny ios ir Popieži istorijos* (363 mšr. p.). Ši knyga užsien nebuvo pasi sta. Bet dabar, atrodo, jau pateko Vakar Vokietij . Lietuvoje ši knyga vertinama d l to, kad joje yra pateikta žini iš pokarin s Lietuvos Bažny ios gyvenimo, ko jokiam rašytiniame šaltinyje dar n ra. Knyga parašyta kun. J. Šal iui b dingu stiliumi - skaitytojui pateikta tai, kas yra tikra, domu.

Be ši veikal, kun. Šal ius pareng labai nauding Lietuvos istorijai medžiag - *Schem Lietuvos Respublikos Vyriausyb s. 1918-1940*. ia grafiškai pavaizduota visi Lietuvos Respublikos prezidentai ir ministr kabinetai su svarbiausiais atliktais darbais. Tai kun. Šal iaus geb jimas sintezuoti, užfiksuoti ir perduoti kitiems. (Ne veltui prel. M. Krupavi ius kadaise j vesdavosi Seimo pos džius!)

Kai kun. Šal ius gyveno Kaune, juo prad jo dom tis kulto galiotinis Rugienius ir saugumas, - k jis veiki s, koku pagrindu ia gyven s ir t. t. Tada vyskupui Labukui, nors jis labai gerb ir myl jo kun. Šal i, beliko pasi lyti persikelti gyventi Kapsuk (Marijampol). Ir ia, nors jau buvo nekokios sveikatos, jis nesiliov tarnav s žmon ms. B damas tikras kunigas

ir jausdamas didelį atsakomybę už sielas, jis vargais negalais eidavo bažnyčią. Kas ilgiausiai sėdavo klauzykloje? - Kunigas Šalčius. Ypač rekolekcijų metu jis be jokio atokvėpio išsėdavo ilgą valandą - *juk nepaliksi neišklausos vis ...*

Meilė knygai, kaip ir meilė Tėvynei, kun. Šalčiui buvo gimta. Kaip vaikystėje jis už mamos dėstytus pinigų mieste dažniau pirkdavo knygėlių negu bandelę, taip ir dabar, senatvėje, gyvenimo vargais ir negali labai suvargintas, jis vis laiką nesiskyrė su knyga.

1924 m. Marijampolėje (1924 m. vysk. Antano Karoso šventintas kunigu), prie altoriaus Juozapas Šalčius pradėjo kunigišką savo gyvenimo kelią. Jis ir teko jį baigti, gyvenimo saulėlydyje patiriant karį seno žmogaus dalyje. Ne dėl kokios ligos mirė kunigas Šalčius, bet tiesiog nunoko Amžinybei. Jis ir trijų savaičių neišgulėjo patale. Trejetą dienų prieš mirtį atvykusi iš Kauno jo aplankyti viena pažįstama, matydama, kad jis toks bejėgis guliovoje, sako: „Tėveli, man atrodo, kad Jėzus yra netoli Jėsus ir Jėsus kviečia: *Ateik, ištikimasis tarne, kadangi tu tenkinaisi mažu, aš tau atlyginsiu didžiu*“. Jis labai nušvitusiu veidu linktelėjo: *Taip*.

1988 m. rugsėjo 25 d., labai anksti sekmdienio rytą, eidamas 88-uosius metus, kunigas Juozapas Šalčius užgeso šiai žemei.

Pateikime kun. Juozo Šalčiaus trumpą, labai fragmentišką biografiją. Yra iškilusi idėja išleisti atsiminimų knygą apie šį neeilinį žmogų, tikrą idealistą, daug pasidarė bėgus kuriant krikščionišką Lietuvos ateitį ir galintį būti pavyzdžiu kitiems.

KUN. JUOZO ŠALČIAUS DARBŲ BIBLIOGRAFINĖ APŽVALGA

Juozas Šalčius. BIRŠTONO - OLŠAUSKO BYLA FAKTŲ IR TEISŲ ŠVIESOJE

(IV leidimas. 1983. 150 mšr. p. su 11 dokumentiniu nuotraukų)

Knygos autorius, didelis *tiesos* gerbėjas, negalėjo nurimti negyns nekaltą žmogų, be jokio nusikaltimo rodymo nuteisto už žmogžudystę. Jis paskyrė nemažą savo gyvenimo dalį ir surinko archyvą bei istorinį medžiagą, ištyrė jo visus faktus ir aplinkybes, susijusias su šia byla, nors kartais dėl to tekdavo rizikuoti; aplankė visas vietas, išmatavo, žingsniais suskaičiavo, kad galėtų, kaip knygos pavadinimas sako, pažvelgti bylą remdamasis faktais ir teise. Visa tai kun. Šalčius atliko su tikro pasišventėlio stropumu ir sąžiningumu. Už tiesą jis galėjo kovoti bei aukotis ir tikriausiai taip būtų daręs, net jei tas nekaltai nukentėjęs žmogus būtų ir jo priešas buvęs.

Šiai bylai pasibaigus ir priešolšauskinėms aistroms bent kiek apėjus, kun. Šalčius ragino savo biurolininką ir gerą kataliką advokatą A. Tumėnį, kad šis, remdamasis išryškėjusiomis naujomis aplinkybėmis, reikalautų persvarstyti šią bylą su nauja teise ir sudėtimi. Bet adv. Tumėnas tam nesiryžo. Jis sakė, kad Bažnytinė vyresnybė nepripažino nei tardymo, nei teismo sprendimo, tai katalikams to ir pakanka.

Ta iau gyvenimas rodo, kad to nepakanka. Daugelis žmoni anuomet ir liko suklaidinti, nes jiems n galv neat jo, kad laikraštis gali skelbti prasimanymus tarsi tikr ties . O taip iš tikr j buvo. Pvz., liberalus laikraštis „Sekmadienis“ pirmajme puslapyje išspausdino vaizdžiai aprašyt inscenizacij , kaip kun. Olšauskas Verb sekmadien Kauno katedroje buvo išvilktas iš kunigo drabuži - išmestas iš kunig luomo (o tai buvo gryniausias melas, nes tokio papro io Bažny ioje iš viso n ra). V liau iš t pa i laikraš i paaišk jo, jog taip nebuvo. Bet melas jau buvo paskleistas ir neatšauktas. Atrodo, jog visa teismo parodija buvo fabrikuojama tam, kad prel. Olšauskas, toks šviesus ir iškilus žmogus, tiek daug pasidarbav s tautos labui, b t kuo labiau pažemintas, subjaurotas ir išstatytas prieš mini , visada godži sensacij ir m gavimosi.

Jeigu taip buvo anuomet, tai k kalb ti apie dar nesenus laikus, kai spauda, radijas, televizija, kinas taip ir ieškodavo siužet savo ateistiniams tikslams, - kiek blogio buvo nešama žmoni sielas! Galb t tiktai tada, kai ateities istorikai parašys tikr nepriklausomos Lietuvos istorij , išryšk s daug neiški aplinkybi . Tada ir dokumentin knyga nemažai patarnaus ir bus vertai panaudota.

Pirmiausia, nor damas pad ti skaitytojui, ypa v lesni laik skaitytojui, susiorientuoti laiko aplinkyb se, autorius pateikia trump *Laikotarpio apžvalg* bei valdymo charakteristik . Toliau - bendr Birštono - Olšausko bylos apžvalg bei su pa ia byla susijusi žmoni charakteristikas.

Turint *a priori* nusistatym šioje byloje b tinai apkaltinti kun. Olšausk , šia kryptimi buvo veikiama planingai. Byl fabrikuoti m si prokuro-ras J. Byla (eseras), 8 tardytojai, vadovaujami tardytojo Žostauto, 15 kriminalin s policijos valdinink . Tai buvo daugiausia karjeristai, kurie tik josi tuo siteiksi valdžiai ir pasieksi kok paaukštinim .

Ši byla - tai farsas, komedija. ia nebuvo stengiamasi nustatyti, ar Olšauskas kaltas, o tiktai nor ta suteikti legalumo išor anks iau pagal priešišk nusistatym padarytam sprendimui. Buvo apklausta per 200 žmoni , tik ne tam, kad b t surinkta su šia byla susijusi žini , o d l to, kad b t sukeltas didesnis aliarmas ir labiau išpropaguotas šis dalykas. Ta iau, nepaisant viso to aparato veiklos, nebuvo nustatyta, koki u b du Ustijanauskien pateko ant Vytauto kalno, kada ir kas j nužud . Betgi nuteisti kun. Olšausk tai nesukliud .

Apygardos teisme advokatas Tum nas kreip si prokuror , sakydamas:

- Pakaltinti žmog , padarius nusikaltim , reikia tur ti bent vien iš ši trij pagrind : a) *in flagranti* - užtiktas darant nusikaltim ar bent ma iusi asmen parodymai; b) daiktiniai rodymai; c) *alibi* - kai kaltinamasis negali rodyti tuo metu buv s kur kitur, kai buvo daromas nusi-kaltimas. - Pasakyk, pone prokurore, ar bent vien iš išvardyt pagrind turite šioje byloje?

Prokuroras atsak :

- Olšauskas buvo labai gudrus, visus nusikaltimo galus pasl p .

- Pone prokurore, pirmiau tuos „pasl ptus galus“ surask ir tik juos surad s kaltink.

Prokuroras nieko neatsak .

Vyr. tribunolas savo sprendimo 10 ir 15 mašinraš io lapuose aiškiai pasako, kad Birštono byloje prieš Olšausk tiesiogini rodym n ra. Apygardos teismas savo sprendime prielaidas, sp liojimus bando laikyti netiesioginiais rodymais ir, vadovaudamasis ne turimais duomenimis, o vadinam ja teise daryti sprendim iš sitikinimo, nuteis Olšausk Baudžiamojo statuto 458 str. 1 d. ir 53 str., t. y. už nusikaltim , padaryt susijaudinus. Nubaud šešeriems metams sunki j darb kal jimo su Baudžiamojo statuto 30 ir 38 str. numatytomis pasekm mis. Vyr. tribunolas ne tik pripažino š sprendim , bet net pasunkino, paskirdamas Olšauskui kalinimo laik ne nuo arešto dienos (1929 03 23), bet nuo teismo paskelbimo dienos (1930 04 26). Tuo b du susidar 7 metai ir vienas m nuo, o ne šešeri, kaip formaliai buvo pasmerktas.

Prel. Olšausko pad tis kal jime buvo sunki. Jis - liguistas, senas, o kal jimas - dr gnas. Valdžios organ dirbtinai sufabriuotoje byloje pasmerktas, metropolitо arkivysk. Skvirecko ne tik neužtariamias, bet dargi spaudžiamas... Prisimin Olšauskas, kad Metropolijos kapituloje turi sen savo bendradarb didel lietuvi tautin s s mon s žadintoj Kauno apylink se prel. R Januševiči , kuris yra gerai paž stamas su prezidentu A. Smetona, ir paraš jam laišk , prašydamas, kad pagal Baudžiamojo proceso statym Prezidentas sulaukyt teismo nuosprend .

Laiške Olšauskas rašo, kaip buvo fabrikuojama jam byla ir kaip, neturint rodym , jisai buvo nuteistas. Prašo užtarti j pas prezident - *tu b du išgelb si mane nekalt 64 met sen nuo ilgos kal jimo agonijos, o Kapitul ir vis Bažny i - nuo nepagr st šmeižt , jaunuomen - nuo bjauriausio papiktinimo. Aš, iš j s iš kal jimo, pasamd s vokie i detektyvus, surasiu tikt kaltinink , atnaujinsiu byl ir viskas bus sutvarkyta, - baigia laišk Olšauskas.*

Kadangi Olšauskas kaltas nepripažino, tai šis jo prašymas nebuvo patenkintas. Vyriausyb nor jo, kad prel. Olšauskas pripažint kaltas ir paduot malon s prašym . T syk vyriausyb b t gal jusi „du kiškius nušauti“ - sunieinti Olšausk ir jo paties rankomis suduoti sm g katalik autoritetui. Olšauskas to padaryti nesutiko. Reikalas pakibo ore: teismas atid jo sprendimo vykdyt , kol metropolitas nepašalins Olšausko iš kunig luomo. Metropolitas negal jo to padaryti, kol dvasinis tribunolas nepripažins jo kalto d l žmogžudyst s. Metropolitas veng ši byl perduoti dvasiniam tribunolui, nes, nesant rodomos medžiagos, pastarasis neb t Olšausko pakaltin s. Metropolitui b t tek sueiti konflikt su civiline valdžia. Galiausiai, matyt, buvo nutarta pasitenkinti tuo, kad Olšauskui b t atimta prelat ra. Bet ir ia užkli ta. Teisingumo gyn jas

kun. dr. Malakauskas nurod , kad, pagal Bažnytin s teis s nuostatus, pats metropolitas to padaryti negal s.

Pagaliau surasta išeitis. Metropolitas, bendru sutarimu su vyriausybe, pasiunt kal jim Tum -Vaižgant , kad j vardu pasi lyt Olšauskui atsisakyti prelat ros. Š si lym Olšauskas pri m , sakydamas, kad jam svarbu tik kunigyst , nes tai yra sakramentas, o ne laipsniai ir titulai.

Prezidentas A. Smetona vasario 16 d. išvadavo Olšausk iš kal jimo. Kal jime jis išbuvo arti dveji met (1929 03 23-1931 02 16). Kai vasario 16 d. Olšauskas iš kal jimo gr žo, kit dien j aplank Apaštal Sosto patik -tinis Lietuvoje monsinjoras Faidutis. Olšauskas jam visk papasakojo: bylos dirbtinum , spaudos propagand , statym pažeidin jim , prof. Vol-demaro ir kit valdžioje esan i mason priešiškus katalikams, metropolit o Skvirecko asmenin jam nepalankum : už teis t savo pinig iš kapitulos kasos pasi mim grasino ekskomunika, atsisak jo byl perduoti dvasiniam tribunolui ir kt. Mons. Faidutis patar visa tai išd styti Apaštal Sostui, k netrukus prel. Olšauskas nuvyk s Romon ir padar pla iu *Supplex Libellus* raštu.

Šventosios Oficijos kongregacija vis t Olšausko rašt atsiunt Metropolitui pasiaiškinti. Metropolito pavesta, Kurija pasiaiškino: *Olšausko žmogžudyst je nekaltina. <...> Sau priklausomus pinig us 112 000 lit sumai Olšauskas pats pasi m , likusius 8225 litus kapitula išmok jo.*

Taigi Vatikano akyse d l pasiimt pinig ir d l žmogžudyst s - Olšauskas teisuus. Ta iau sukompromituotas veiklus kunigas visuomeninei veiklai jau netiko. Gr ž s iš Romos, prel. Olšauskas persik l gyventi savo k Laukžem je, Telši vyskupijoje.

Apsigyven s Laukžem je, kaip raš laikraštis „Naujoji Romuva“, Olšauskas nes d jo rankas sud j s. Jis siek reabilitacijos. Matyt, su vokie i detektyv pagalba jisai jau buvo už j s ant žudik p dsak . Ta iau baigti reikal iki galo jam nebuvo lemta. Niekinga žmogžudžio ranka j , gr žtant iš Palangos Devintini atlaid , mirtinai peršov . Tai vyko 1933 m. birželio 18 d. plente Palanga - Klaip da - Liepoja 42-43 km kvartale 13/56, apie 2 km nuo nam . Ties nušovimo vieta paplent je iki šiol yra išlik s maždaug l m 60 cm aukš io žuolo kryžius su išpjautu užrašu *A ĄA 1933.VI.18*. Nuostabu, kad dabar, praslinkus daugiau nei 50 met nuo to vykio, kryžius dažnai b na papuoštas gražiomis g li puokšt mis.

Tragiška Olšausko mirtis liudija, jog jis buvo rafinuotos, planingai surengtos niekšyb s auka. Ir pats Olšausko žudikas - Žilius (po karo gyven s Australijoje), s d damas Kretingos kal jime, užklaustas dant gydytojos Eugenijos Kalvaityt s, kod l jis nušov kun. Olšausk , atsak : *Vienas iš mudviej tur jo ž ti.* Tai trumpas, bet daug pasakantis m slingas atsakymas, kuris irgi nurodo tikr j priežast - lenk žvalgybos veikl Lietuvoje.

Reikia perskaityti ši knyg , nes joje sukaupta tiek daug svari duomen , jog m stantis skaitytojas gal s pasidaryti daug rimt išvad ir apibendrinim .

Kun. Juozas Šal ius. IŠ BAŽNY IOS IR POPIEŽI ISTORIJS.

(I leidimas. 1970; 1988. 365 mšr. p.)

Šis kun. J. Šal iaus veikalas tai glaus iausia *Bažnytin enciklopedija*, apimanti tok ilg laikotarp : pradedama tuo, kaip Kristus steig Bažny i ir baigiama tuo, kaip „kardinoliškoji Lietuva“ šiandien turi savo kardinol .

Jz. [Šal ius], PRELATAS MYKOLAS KRUPAVI IUS. (268 mšr. p.)

ia aprašytas prel. Mykolo Krupavi iaus gyvenimas, jo nuveikti darbai, apib dinta asmenyb - pateikta jo laišk ištrauk ir kit asmen atsiminim apie j. Mykolui Krupavi iui b dingas didelis protas, tvirta valia, nedarymas kompromis su s žine, jis buvo silpnos sveikatos, bet galin gos dvasios žmogus, gav s iš Dievo daug talent . Juos visus jis panaudojo savo veiklai Dievo, tautos ir žmogaus tarnyboje. Tai plataus diapazono asmenyb : visuomenininkas, veikiantis žodžiu (puikus oratorius) ir plunksna, valstybininkas politikas ir kilnus kunigas.

Baig s Petrapilio dvasin akademij , Mykolas Krupavi ius 1917 m. buvo paskirtas Voronežo (kur buvo sik rusi didžiul lietuvi pab g li nuo karo kolonija) berniuk M. Y o gimnazijos kapelionu. ia jis suorganizavo krikšioni demokrat s j d ir telk ateitininkus. D l savo veiklos, bolševikams pa mus valdži , M. Krupavi ius buvo pasmerktas mirties bausme. Pavyko pab gti ir laimingai gr žti Lietuv . ia jo lauk nauji veiklos barai - rengti taut nepriklausomam gyvenimui.

Lietuvai atgavus nepriklausomyb , prasid jo kuriamasis darbas. Išrenkamas Steigiamasis Seimas, kuris nustat Lietuvos konstitucij , ved sav valiut - lit , paskelb žem s reformos statym , atk r Lietuvos universitet . Seime didžiausi skai i atstov tur jo krikšioni blokas (56 atstovus iš 112). Šiame bloke krikš ionys demokratai sudar gausiausi grup , kuriai vadovavo M. Krupavi ius.

B damas žem s kio ministru M. Krupavi ius 1923-1926 m. atliko Lietuvoje žem s kio reform . Apie pus s milijono hektar žem s fondas išdalytas Lietuvos bežemiams ir mažąžemiams. Žem paimta iš dvar , kurie buvo lenkinimo arba rusinimo lizdai Lietuvoje.

Prof. St. Šalkauskis pradžioje b gštavo d l Krupavi iaus dinamizmo ir radikalumo. Bet kai šis baig veikal žem s reformos srityje, Šalkauskis pareišk , kad Seim laikais (1920-1926) Krupavi ius buvo žymiausias Lietuvos politikas ir visuomen s veik jas.

Kun. M. Krupavi ius buvo bebaimis kovotojas d l lietuvi tautos ir žmogaus teisi . 1940 10 07 jis rašo memorandum soviet valdžiai. Lietuv okupavus vokie iams, rašo memorandum vokie i generaliniam

komisarui Kaune (j paraš drauge su K. Grinium, buvusiu prezidentu, ir J. Aleksa, buvusiu žem s kio ministru). Memorandume buvo pažym ta, kad vokie iai jau dabar, karui nesibaigus, Lietuv kolonizuoja. D l šio memorandumo 1942 m. pabaigoje kun. M. Krupavi ius buvo suimtas ir per Eitk n ir Tilž s kal jimus pasi stas internuoti Karmelit vienuolyn Regensburge, iš kur karui besibaigiant amerikie i išvaduotas. Atsid r s tremtyje vadovauja kovai d l Lietuvos laisv s. Buvo Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto (VLIKO) pirmininku (iki 1955). Atsisak s ši pareig ir toliau visais manomais b dais r pinosi Lietuvos reikalais.

Prieš mirt prelatas M. Krupavi ius praš , kad jo mirting j k n paženklint Lietuvos žeme: užpilt ant kr tin s t žiupsnel žem s - iš Kauno pilies ir nuo kapo Nežinomo kareivio, žuvusio už Lietuvos nepriklausomyb , - kuri jam buvo atsi sta iš Lietuvos ir už kuri jis kaip už didžiausi dovan d kojo.

Štai ištrauka iš kun. Mykolo Krupavi iaus testamento: *Kiekvienose šv. Mišiose prašiau Diev T vynei laisv s ir pasilikti lietuviams tvirtais, ištvėringais ir kovingais patriotais, o katalikams - katalikais...* Krupavi ius myl jo T vyn labiau už save, daug dirbo ir r pinosi ja, turt (materialini) nesud jo gyvendamas, nepaliko j ir mirdamas. Paliko tik savo širdies meil tame pa iame testamente pažad damas nesiliauti melstis už Lietuv ir ten, kur Dievas bus jam skyr s.

Yra dar vienas kun. J. Šal iaus veikalas - ARKIVYSKUPAS ME ISLOVAS REINYS. Apie š m s tautos *švent j kankin* bus atskira apybraiž l kitame „R pintoj lio“ numeryje.

GYVENTI TIK JIMU

Kolomba Marmionas, OSB

AMŽINOJI LAIM - REG TI DIEV VEIDAS VEID

T ve, aš noriu, kad Tavo man pavestieji b t su manim ten, kur ir aš; kad jie pamatyt mano šlov , kuri esi man suteik s, nes pamilai mane prieš pasaulio k rim (Jn 17, 24).

Tai užbaigos žodžiai tos nepalyginamosios maldos, kuria Kristus po Paskutin s vakarien s - jau pasireng s did j žmonijos atpirkimo darb apvainikuoti išganom ja Auka - kreip si T v .

Šv. Paulius, kalb damas apie teologines dorybes - tik jim , vilt ir meil - sako, kad didžiausioji iš j yra meil , nes ji - amžina. Kod l? D l to, kad amžin j tiksl pasiekus, tik jimas užleis viet reg jimui Dievo, viltis - tur jimui Dievo, o meil - pasiliks ir amžinai sujungs mus su Dievu.

Štai kokia laim ir garb m s laukia: mes reg sime Diev , g r sim s Dievu. Amžinasis gyvenimas - tai užtikrintas dalyvavimas paties Dievo

gyvenime, iš to išplauks visa m s sielos laim , o toje laim je dalyvaus ir k nas, prisik l s iš mirusi .

Danguje reg sime Diev . Tai, kad reg sime Diev taip, kaip Jis pats save mato, yra pirmasis elementas m s dalyvavimo dieviškoje prigimtyje; tai m s palaimintasis gyvenimas, pirmasis gyvybinis aktas dangaus garb je. ia, žem je, kaip sako šv. Paulius, mes paž stame Diev tik tik jimu, tarsi per šyd ; o tada - matysime J tok , koks *JIS YRA. Dabar paž stu iš dalies, o tuomet pažinsiu, kaip pats esu pažintas* (1 Kor 13, 12). Dabar mes nežinome, kas iš ties yra tas reg jimas. Tada siela bus sustiprinta garb s šviesos, kuri yra ne kas kita, kaip danguje visiškai išsiskleidusi malon . Tada mes matysime Dievo vidin gyvenim , kaip sako šv. Jonas: *Mes tur sime bendravim su T vu ir su Jo S numi J zumi Kristumi* (plg. i jn i, 3).

Mes matysime *b ties* pilnatv , *tiesos* pilnatv , *šventumo*, *grožio* pilnatv . Vis Amžinyb ži r sime J z Krist , Dievo S n -Žmog . Matysime Krist , kur Amžinasis T vas be galo myli, kuris nor jo b ti m s *vyriausiu broliu*. Mes matysime dieviškus, dabar garbe spinduliuojan ius bruožus *To*, kuris savo kruvina kan ia išgelb jo mus iš mirties ir gijo amžin gyvenim . Šlovinsime J niekada nesibaigianiais himnais: *Tu, Viešpatie, atpirkai mus savo krauju ir perk lei savo karalyst : Tau šlov ir garb !* (plg. Apr S, 9-10).

Mes matysime Mergel Marij , Angel chorus, didel nesuskaičiuojam išrinkt j mini aplink Dievo Sost , kaip mat šv. Jonas didžiajame reg jime Patmo saloje.

Tiesioginis Dievo reg jimas yra m s busimasis paveld jimas, m s dieviškojo sik nijimo atbaigimas. *Tas vaikinimas*, - sako šv. Tomas, - *vyksta laipsnišku supanaš jimu su Tuo, kuris iš prigimties yra Dievo S nus*. Tai vyksta dvejopu b du: ia, žem je, per malon - tai netobulas supanaš jimas; ten, danguje, garbe - tai tobulas supanaš jimas. Tod l ir sako šv. Jonas: *Mylimieji, mes dabar esame Dievo vaikai, bet dar nepasirod , kas b sime. Mes žinome, kad kai pasirodys, b sime panaš s J. Mes matysime J tok , koks Jis yra* (1 Jn 3, 2). ia, žem je, m s panašumas Diev dar netobulas. Tik danguje jis suspind s visu tobulumu. Žem je turime darbuotis tik jimo šviesos prieblandoje, kad pasidarytume panaš s Diev , *sunaikindami sen j žmog , kad atsinaujint žmogus* (plg. Kol 3, 9; Ef 4, 22. 24).

Kad supanaš tume su savo dieviškoju Pirmavaizdžiu, mes turime be paliovos atsinaujinti ir tobulintis. Tas m s supanaš jimas su Dievu bus baigtas danguje. Ten mes sitikinsime, jog tikrai esame Dievo vaikai. Tas Dievo reg jimas begalin je dangaus laim je nepadarys m s neveikliomis b tyb mis. Toji laim nebus veikimo sunaikinimas. Siela, n akimirksnio nepaliaudama reg ti Diev , gal s laisvai naudotis visomis savo galiomis. T matome m s Viešpatyje J zuje Kristuje. Jo siela dar žem je nuolatos g r josi Dievo reg jimu, bet Jo žmogiškasis veiklumas tuo n kiek nebuvo

trukdomas. J zus atliko apaštališkas keliones, mok , dar stebuklus. Dangaus tobulumas neb t tobulumas, jei jis panaikint išrinkt j veiklum .

Mes reg sime Diev . Ar tai viskas? - Ne. Diev reg ti yra pirmoji amžino gyvenimo s lyga. Pirmoji *laim s versm* . Jeigu protas bus patenkintas amžinosios *tiesos* pažinimu, argi nereikia, kad ir valia b t laiminga Dievo begaliniu Gerumu?

Mes *myl sime DIEV ! Meil* , - sako šv. Paulius, - *niekada nesibaigia* (1 Kor 13, 8). Myl sime Diev ne taip, kaip žem je, silpna, nepastovia, k rini dažnai trukdoma, neištikima meile, bet tvirta, gryna, tobula ir amžina meile.

Jau šioje ašar pakaln je, kur tenka tiek daug kent ti ir kovoti, kad stengtume savyje išlaikyti Kristaus gyvenim , yra siel , taip liepsnojan i meile, jog jos gali pasakyti:

Kas atskirs mus nuo Kristaus meil s?! Nei persekiojimai, nei mirtis, nei joks k rinyš, niekas neatskirs man s nuo Dievo.

Tokia meil mus žavi. O kaip liepsnos toji meil , kai ji tur s begalin G r , kurio jau nebegal s prarasti! Koks veržlus ir visada ramus pol kis Diev ! Koks palaimingas apsikabinimas, kai mylintysis amžinai ilsisi Mylimajame! Toji begalin Meil nuolat reikšis garbinimo, g r jimosi, d kojimo aktais. Šv. Jonas rodo šventuosius, kaip jie, parpuol veidu prieš Diev , gieda: *Palaima ir šlov , ir išmintis, ir d ka, ir garb , ir galyb , ir stipryb per amži amžius!* (plg. Apr 7,12). Jie tokiu b du reiškia savo meil Dievui.

Pagaliau mes *ils sim s g r damiesi Dievu*. Pats Išganytojas palygina dangaus karalyst su puota, kuri kelia dangišskasis T vas savo S naus garbei, - *Jis susijuos, susodins juos prie stalo ir, eidamas aplinkui, patarnaus jiems* (Lk 12, 37). K kita tai tur t reikšti, jei ne tai, kad *pats Dievas m s džiaugsmas*. Psalmininkas sako:

Dieve, koks brangus Tavo gerumas! Tavo sparn pav syje mes randame užuov j . Vaišinam s Tavo Nam valgio gausa, girdai mus iš savo g rybi up s. Tu esi gyvenimo šaltinis (Ps 36, 8-10).

Dievo ieškan iai sielai Jis pats sako: *Aš esu tavo skydas. Tavo atpildas bus labai didelis* (Pr 15, 1). Tai tarsi sakyt :

Aš taip labai tave myl jau, kad nenor jau tav s apdovanoti vien paprasta laime ir paprastomis g ryb mis, tad vedčiau tave savo paties namus, pri miau tave už savo vaik , kad dalyvautum mano laim je. Aš noriu, kad tu gyventum mano gyvenimu, kad mano laim b t tavoji laim . Žem je tau daviau savo S n , kuris, prim s žmogišk j prigimt ir tap s mirtingu, paaukojo savo gyvyb , kad tu gautum malon b ti ir pasilikti mano vaiku. Jis pats save tau atidav , pasisl p s po tik jimo šydu Šven iausiajame Sakramente. Dabar Jis atsiduoda tau savo garb je, nori padaryti tave savo dalininku, kad pats b t tavo begalin laim .

Šv. Augustinas sako:

Pats save tau atiduos Tas, kuris pats save jau atidav . Jis Nemarusis, atsiduos nemariesiems, nes kadaise marus atsidav mariesiems.

Malon žem je ir garb danguje mums teikia pats Dievas. Tod l psalmininkas taip karštai d sauja:

Kaip eln ilgisi tekan io vandens, taip aš ilgiuosi Tav s, Dieve. Kada nueisiu pamatyti Dievo veido? (Ps 42, 2-3).

Betgi aš b damas doras reg siu Tavo veid , o pabud s b siu laimingas d l Tavo Artumo (Ps 17, 15).

Atpirk jas, kalb damas apie amžin j laim , sako:

Šaunusis ir ištikimasis tarne! Kadangi buvai ištikimas mažuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius. Eikš savo Šeimininko džiaugsm !

(Mt 25, 21).

O tas džiaugsmas yra paties Dievo džiaugsmi, kokiais Jis g risi, pažindamas savo begalinius tobulumus. Tai laim , koki Dievas jau ia neapsakomame Trij Asmen bendravime. Tai begalin palaiminga ramyb s b sena ir g r jimas, koku pats Dievas gyvena, - Jo džiaugsmas bus m s džiaugsmas, - *kad jie tur t savyje manojo džiaugsmo pilnatv* (Jn 17, 13). Jo laim ir ramyb bus m s laim ir ramyb . Jo gyvenimas - m s gyvenimas, tobuliausias gyvenimas, kuriame visi m s gabumai, visos galios laimingai ištobul s ir ras pasig r jim . *Ten mes tobulai dalyvausime nepraeinan iame g ryje*, - sako šv. Augustinas. - O kad mes bent nujaustume, k Dievas pareng tiems, kurie J myli!

Toji laim ir tas gyvenimas tvers amžinai, nes tai yra paties Dievo laim ir paties Dievo gyvenimas. Šv. Jonas sako:

Jis nušluostys kiekvien ašar nuo j aki ; ir nebebus mirties, nebebus li desio nei aimanos, nei sielvarto, nes kas buvo pirmiau, tas pra jo (Apr 21, 4).

Taigi pats Dievas nušluostys ašaras t , kurie eis Jo džiaugsm . Ten, kame Jis yra, ir mes b sime. J zus t ties labai pabr žia. Atpirk jas tvirtai mus užtikrina:

Manosios avys klauso mano balso; aš jas paž stu, ir jos seka paskui mane. Aš joms duodu amžin j gyvenim ; jos nežus per amžius, ir niekas j neišpl š iš mano rankos. T vas, kuris man jas dav , yra aukš iau už visk , ir niekas j neišpl š iš T vo rankos. Aš ir T vas esame viena (Jn 10, 27-30).

Atsisveikindamas su mokiniais J zus sak :

Dabar j s nusimin , bet aš jus v l pamatysiu; tada j s širdys dži gaus, ir J s džiaugsmo niekas iš j s nebeatims (Jn 16, 22).

Prašykime J z kartu su Samariete:

Viešpatie, dieviškasis Mokytojau, m s siel Išgelb tojau, duok mums visuomet to gyvojo vandens, kuris mus visada sotins, kuris mums suteiks amžin j gyvenim . Padaryk, kad mes visada b tume su

Tavimi susijung malone, kad Tavo skirt j dien eitume ten, kur Tu esi, reg ti Tavo, Dievo-Žmogaus garb s, ko Tu pats mums prašei savo dangišk j T v .

Ir k nai teisi j , prisik lusi j iš numirusi , dalyvaus amžinoje laim je. Laiming gyvenim gaus visos sielos, kai tik paliks š pasaul , jei tik pašventinan ia malone bus Dievo vaikai ir jei už nusižengimus nebereik s atsiteisti skastykloje. Bet tai dar ne viskas. Laik pabaigoje Dievas leis ir teisi j k nams po prisik limo kartu su siela dalyvauti amžinoje laim je.

Tai tik jimo dogma, jog kelsim s iš numirusi : *Tikiu <...> k no iš numirusi prisik lim ir amžin j gyvenim .* Pats J zus pažad jo:

Kas valgo mano k n ir geria mano krauj , tas turi amžin j gyvenim , ir aš j prikelsiu paskutini j dien (jn 6, 54).

Prisik lim savyje J zus jau vykđ , pergalingai prisikeldamas iš kapo. Šiuo savo prisik limu Kristus ir mus prik l .

Jau ne kart pabr ž me t ties , kad Dievo S nus savo sik nijimu mistiškai susijung su visa žmonija ir su išrinktaisiais sudaro vien k n , kurio *Galva yra jis pats*. Kadangi m s Galva prisik l , tai ir mes ne tik prisikelsime paskutini j dien , bet iš esm s Jis jau mus kiekvien prik l savo Prisik limo ryt , - kiekvien , kuris J tiki. Štai koks didis Dievo Gailestingumas! Savo S nuje J zuje Kristuje Jis taip labai mus myli, jog nenori m s nuo Jo atskirti. Dievas nori, kad mes b tume Jo S n panaš s ir dalyvautume Jo garb je ne tik siela, bet ir k nu.

Amžinasis T vas nori, kad ir m s k nas dalyvaut amžinoje garb je ir pasižym t tokiomis pa iomis privilegijomis, kaip ir Jo S nus, prisik - l s iš numirusi . Tikrai ateis diena, kai visi prisikelsime iš mirusi *pagal eil* . Pirmasis prisik l Kristus, kaip išrinkt j Galva, kaip gausios pj ties pirmtakas. Paskui J prisikels visi, kurie malone priklausio Dievui. Ir pasmerktieji prisikels, ta iau be garbing j privilegij . J k nai bus visiems amžiams pasmerkti kan ioms.

Kristus savo Prisik limu nugal jo mirt - *kurgi, mirtie, tavoji pergal ?* (1 Kor 15, 55). Savo išrinktuosiuose Kristus dar kart nugal s mirt galutiniu vis prisik limu Teismo dien . Tada Kristaus, kaip Bažny ios Galvos ir Vadovo, darbas bus baigtas. Kristus tur s Bažny i savo nuosavyb je. Bažny i , kuri Jis myl jo, už kuri Jis atsidav , kad ji b t garbinga, *neturinti jokios d m s nei raukšl s, nesutepta* (plg. Ef 5, 27). Kristaus mistinis K nas bus pasiek s *Kristaus pilnatv s amžiaus saik* (Ef 4, 13), ir Kristus pristatys T vui minias išrinkt j , kuri Jis yra Vyriausias Brolis.

O koks puikus reginys ta Kristaus laim toji karalyst ! Jo Kraujo ir Jo malon s k rinys, dabar Jo paties, garb s Karaliaus, perduodama T vui! Kokia nenusakoma laim priklausyti tai karalystei! Drauge su Šv . Mergele ir Motina Marija, su angelais, su šventaisiais, su palaimintomis sielomis t , kurie žem je buvo mums paž stami, su kuriais buvome susij kraujo ar šventos meil s ryšiais! Tada J zus tikrai gal s pasakyti: *T ve,*

pabaigiau darb , kur Tu man davei padaryti! Tada Jo Širdies troškimas, kur išreišk Paskutin s vakarien s metu, bus vykdytas:

T ve, prašau už tuos, kuriuos Tu man davei, <...> kad jie tur t savyje manojo džiaugsmo pilnatv . <...> T ve, aš noriu, kad Tavo man pavestieji b t su manimi ten, kur ir aš, kad jie pamatyt mano šlov , kuri esi man suteik s; nes pamilai mane prieš pasaulio k rim . <...> Kad meil , kuria mane pamilai, b t juose ir aš b iau juose (In 17, 13. 24. 26).

Tada triumfuojanti Bažny ia *matys savo Galvos garb* ; ji dži gaus ta džiaugsmo pilnatve, kuri plauks iš Galvos j . Tada m s sielas veršis dieviškasis, amžinasis gyvenimas, ir mes viešpatausime su Kristumi.

Šv. Jonas Apreiškime šiek tiek užsimena apie tos Karalyst s garb :

V l išgirdau tarsi gausingos minios bals , lyg dideli vanden šniokštim ar galing griautini dund jim . Jie skelb : „Aleliuja! Užviešpatavo m s Viešpats Dievas, Visagalis. Dži gaukime ir linksminkin s, ir teikime Jam garb , nes prisiartino Avin lio vestuv s ir jo nuotaka pasirengusi! Jai buvo duota apsilvkti spindin ia, tyra drob e, o ta drob - tai švent j teis s darbai“.

Ir sako man [angelas]: Rašyk: „Palaiminti, kurie yra pakviesti Avin lio vestuvi pokyl “ (Apr 19, 6-9).

Tai silpnas šeš lis tos dieviškos tikrov s, tos neapriamos laim s, kuri m s laukia. Tos laim s daigas buvo diegtas m s sielas Krikšte. Bet jis turi augti, suveš ti, turi b ti apsaugotas nuo eršk i ir akmen , kurie gal t trukdyti jo augim . Atgaila mes pašaliname visa, kas t daigel gali sunaikinti ar jam pakenkti, trukdyti augti. Mes j ugdome ir stipriname Gyvyb s Sakramentu, dorybi praktika. ia, žem je, tas dieviškasis gyvenimas, kur mums duoda Kristus, pasilieka pasl ptas Dieve. *Kai apsireišk Kristus - m s gyvastis, tuomet su juo ir j s pasirodysite šlovingi (Kol 3, 4).*

Dieviškasis gyvenimas bus atidengtas danguje, jo spindesys ir grožis bus regimas. Bet niekada nepamirškime: taip išsiskleid s tas gyvenimas daugiau nebeaugs, jo spind jimas daugiau nebedid s, jo grožis daugiau nebetobul s. Tik jimas mums sako, kad ia, žem je, yra vieta, kur turime dirbti ir gyti nuopeln . Dangus yra galutinis tikslas; augimas ten nebe-galimas - ten yra atlyginimas po kov .

Kol gyvename tik jimu, galime rinkti nuopelnus, o pasiek reg jim , gausime atlyg (šv. Augustinas).

M s amžinosios laim s laipsnis nustatomas pagal gytos malon s laipsn . Labai svarbu! - Mes g r sim s Dievu tiek, kiek b sime gij malon s iki savo iš jimo iš šio pasaulio akimirksnio: Kiekvienas gaus sav j užmokest pagal savo tri s (1 Kor 3, 8). Tos tiesos nepamirškime. M s amžinosios laim s laipsnis bus nustatytas pagal meil s laipsn , kok su Kristaus malone b sime gij . Tod l kiekvienas m s gyvenimo akimirksnis

yra begalin s vert s, nes kiekvienu tuo akimirksniu galime gyti didesn meil s laipsn , kartu ir didesn garb s laipsn danguje.

Nesakykime: vienu ar kitu laipsniu daugiau ar mažiau - neturi reikš- m s. Argi gali b ti mažos reikšm s tai, kas susij su pa iu Dievu, m s begaline laime ir amžinuoju gyvenimu, kurio šaltinis yra pats Dievas? Jei mes pagal Kristaus duot palyginim gavome penkis talentus, tai ne tam, kad juos užkastume, bet kad juos padarytume vaisingus (plg. Mt 25, 14).

Viešpats mums atlyginim seik ja pagal m s pastangas gyventi ma- lone, tad ar ne per maža b t atnešti dangiškajam T vui vos šiok tok derli ?! Pats J zus pasak : *Tuo bus pašlovintas mano T vas, kad j s duosite gausi vaisi* (jn 15, 8), - *jeigu j s mano malone nešite gaus šventumo derli , kuris bus jums j s laim s matas.* Kad mes geriau tai suprastume, J zus palygina savo t v su vynininku, kuris savo vynmedžio šakeles - m s sielas - apvalo kan iomis, *kad duot gausiau vaisi .* Argi mes tik tiek temylime J z , kad gal tume laikyti mažmožiu dangiškoje Jeruzal je b ti daugiau ar mažiau spindin iu Jo K no nariu?! Juk juo šventesni b sime, juo labiau pagarbinsime Diev per vis Amžinyb , juo labiau dalyvausime anoje pad kos giesm je, kuri Atpirk jui gieda išrink- tieji: *Išgelb jai mus, Viešpatie!*

Tod l r peestingai šalinkime visk , kas trukdo artimai susijungti su J zumi. Leiskime Dievui taip perimti mus savo veikimu, taip veikti mumy- se Kristaus malonei, kad per j pasiektume *Kristaus amžiaus pilnatv .*

Paklauskime, k kalba šv. Paulius, kuris ekstaz je buvo paimtas tre i dang :

Ir dabar meldžiu, kad j s meil vis augt ir augt pažinimu ir visokeriopu išmanymu, kad j s mok tum te pasirinkti, kas vertin- giau, kad b tum te tyri ir be priekaišto Kristaus dien , pilni teisu- mo vaisi per J z Krist . Dievo garbei ir šlovei (Fil 1, 9-11).

Pažvelkime, koku pavyzdžiu Jis pats švie ia. Didysis apaštalas jau regi savo kelion s gal . Jis suimtas ir mestas kal jim Romoje, daugiau nebe- gali keliauti ir skelbti Kristaus mokslo. Darbai ir kovos jau baigtos. Kristaus paslaptis, kuri jis visiems skelb , taip giliai yra sišaknijusi, jog jis rašo:

Man gyvenimas - tai Kristus, o mirtis - tik laim jimas. Bet jei aš, gyvendamas k ne, dar gal iau vaisingai pasidarbuoti, tuomet ne- bežinau, k pasirinkti. Mane traukia ir viena, ir antra, nors ver iau man mirti ir b ti su Kristumi, nes tai vis geriausia. O mano pasilikimas k ne reikalingesnis jums, <...> j s pažangai ir tik - jimo džiaugsmui (Fil 1, 21-25).

Paulius pamiršta savo praeito gyvenimo pažang ir visa energija ver- žiasi dar didesn tobulum : *Kad ir kiek nu j , ženkime toliau ta pa ia linkme.* Jis ragina visus:

Broliai, visi b kite mano sek jai ir ži r kite tuos, kurie elgiasi pagal m s pavyzd . <...> M s t vyn danguje, ir iš ten mes

laukiame Išgelb tojo, Viešpaties J zaus Kristaus, kuris pakeis m s varging k n ir padarys j panaš savo garbing j k n ta galia, kuria jis sau visa palenkia (Fil 3, 17. 20-21).

Pilnas meil s apaštalas, nors ir kal jime b damas, atsisveikinimo laišk baigia ugningai:

Mano broliai, mano mylimieji ir išsiilgtieji, mano džiaugsme ir mano vainike, - tvirtai stov kite Viešpatyje, mylimieji! (Fil 4, i).

Ir aš, baigdamas š m stym , nor iau tarti:

B kime tvirti tik jimu J z Krist , puosel kime nenugalim vilt Kristaus nuopelnais, gyvenkime Jo meile! Kol gyvename žem je, *toli nuo Viešpaties* (2 Kor 5, 6), - stenkim s ugningu tik jimu, šventu ilgesiu, didžiadvasiška meile, kuri mus pašven ia, ištikimai vykdyti dievišk j vali , kad kuo labiau išskleistume savo tinkamum kada nors reg ti Diev , J myl ti ir amžinai džiaugtis Jo laime ir gyventi Jo gyvenimu.

Toji diena ateis netrukus, kai tik jimas užleis viet reg jimui, viltis - laimingai tikrovei, o *meil taps amžinu susijungimu su Dievu*. Gali kai kam atrodyti, kad toji m s laim dar toli. Bet kiekviena diena, valanda ir minut vis labiau artina mus prie jos. Tod l *ieškokime, kas yra aukštai, pam kime ne tai, kas žem je* [žem s turtai, garb , smagumai], nes mes *esame numir* visiems šiems dalykams, kurie praeina.

Jokie skausmai, jokios kan ios teneatima mums dr sos! Jokios pagundos tenesukliudo mums siekti amžinosios laim s. Tegul joks žem s blizgesys neapakina m s aki , nes *regimieji dalykai praeina* (1 Kor 7, 9), o J zaus žodžiai nepraeina, - jie mums yra amžinojo gyvenimo versm , nes jie yra *Dvasia ir gyvenimas* (Jn 6, 63).

Amžinasis T vas atidav mums savo S n , kad Jis b t m s Išganymas, m s Išmintis, m s Nekaltumas, m s Gyvenimas. Mes, kurie be Jo nieko negalime, - *nuo man s atsiskyr j s negalite nieko nuveikti* (Jn 15, 5), - Jame b sime tokie turtingi, kad mums nieko netr ks, jokios malon s. *Jo turtai yra neišmatuojami*, - sako šv. Paulius, - *nes jie yra dieviški*. Jei norime, jie taps m s , mes galime juos savais padaryti. Mes turime tik šalinti kli tis, kurios trukdo Kristui ir Šventajai Dvasiai mummyse veikti. Turime šalinti nuod mes ir nuod mingus prisirišimus prie k rini ir pa i sav s. Mes turime visa savo energija, visomis k no ir sielos galiomis atsiduoti Kristui ir visk daryti, kad kaip Jis *meile patiktume dangiškajam T vui*.

Tada dangiškasis T vas mummyse atpažins savo S naus brožus. D l J zaus Jis mus pamils ir suteiks savo maloni turtus, kol pagaliau ateis diena, kai visi drauge gyvensime amžinai laimingi.

J zau Kristau, sik nij s Žodi, Marijos S nau, atiek ir gyvenk mummyse, savo tarnuose, Šventumo Dvasia, savo dorybi pilnatve, savo Tobulumu, ir per Švent j Dvasi sunaikink mummyse kiekvien T vo garbei priešiššk gali . Amen.

Dievas-Kristus yra t vyn , kuri einame.

Žmogus-Kristus yra kelias, kuriuo ten einame (šv. Augustinas).

(Iš kn.: Kolomba Marmionas, OSB. *Kristus - sielos gyvenimas.*

Iš vokie i k. vert Vynmedžio Šakel . 375 p. Rankraštis)

LIETUVI TAUTOS DORIN KULT RA

Stasys Yla

K I PRASM

Sekdami t v paproiais susirenkame K i vakar prie bendro stalo, simbolizuojan io *šeimos altori* . Ties juo atnaujiname savo vidin ryš , kuris sieja mus tarpusavyje ir su m s Dievu. Š švent vakar , kur viešpatauja išorin tyla, prabyla m s širdys: šaukiasi viena kitos, viena kitai atleidžia, viena kitai linki geriausi vil i . Ir vargo pastog j, ir tremties namuose, kur švent jausm taip maža, pajunti kažk šventa, kažk paslaptinga.

Paslap i vakaras. Š vakar susikryžiuoja ties mumis šviesa dviej pasauli - kosminio ir virškosminio. Saul , pra jusi savo slenkst , lyg atgimsta, diena iš dienos skleidžia daugiau šviesos, kuria mums džiaugsm , gyvyb , grož . Didžioji Šviesa, didesn už saul - Dievas, pra jus laik slenkst iui, išsiun ia lyg nauj "spindul - savo S n , kuris gimsta Žmogumi ir neša dvasin persikeitim , o su juo ramyb , meil , laim .

Laik pervartos visuomet pažym tos persikeitim paslaptimis. Gimimo sl piniai lydi per jim iš neb ties laikin b t, mirties sl piniai - išsineriant iš laikinumo Amžinyb . Atgimimu, kupinu žavimo ir mistikos, paženklintas persilaužimas pavasar . Apmirimu, matomu, bet nesuvokiamu, palydimas vasaros atsisveikinimas. Ir istoriniai laik l žiai, po kuri eina suirut s, revoliucijos, karai - neša gyvyb ar mirt , nauj dvasi ar sen .

Tokia laik pervartos švent yra ir *K ios*, kosmin ir virškosmin Šviesa apreiškia n n savo pergals paslaptis. Žmogaus viltims prasiveria nauji gyvyb s paslap i pasauliai. Penki žmogaus poj iai - tie kasdieniniai ir tikroviški poj iai - jau ia labiau ir giliau. Jie mato pasirodantias naujas žvaigždes, girdi giedant angelus, klauso gyvuli - šie kalba žmoni kalba; ragauja paprast vanden - o šis virt s vynu; prisilie ia daikt - ir šie atveria ateities duris. K ios pasidaro paslap i vakaras.

Vienkartin puota. Prie bendro stalo susirenka š vakar žmon s, prie stalo, vienintelio tokio metuose. Šis stalas n ra iš kasdienyb s, iš paprastumos. Ne k nui pastiprinti, ne jam pradžiuginti jis skirtas. Paplot - lis, nerauginta duona, kvie iai, žuvis - tai valgiai iš pašv st puot . Ir giesm s, kurios aidi prie stalo, ir maldos, kuriomis pradedama ši puota, ir rimtis, kuri lydi dalyvius - š pob v apsupa šventumo skraiste.

K i stalas mena puot, vykusi kitados Mokytojo mirties išvakar se ir palikus *esm kait* - vienintel istorijoje ir paslaptingiausi. Toje puo-toje paprasta kvie i duona virto paslap i Duona, kuri maitino labiau dvasi nei k n. Ir per tris šimtme ius po to b reliai žmoni rinkosi nuošalius namus, katakombas ir s d už bendro stalo lauž t duon dvasin s vienyb s ženklan, vienyb s tarpusavyje ir su Mokytoju.

N nai ši puot niekur neberasi pasaulyje, tik pas mus ir artimuosius m s kaimynus katalikus. Kažkas perk l jas iš amži gl dumos, iš krikš-ionyb s lopšio m s kraštus ir išlaik per šimtme ius ligi m s dien. Daug kas iš krikš ionišk j Vakar apgaili, kad j kal dinis vakaras, palyginus su m s, nebesisieja su pirmine krikš ionybe.

M s K ios yra vienintel iškilim, sujungianti Paskutin s vakarien s stal ir Betliejaus džias. Paplot lis ir šienas yra tie du simboliai, kurie mena viena ir antra. Paplot lis kalba apie *K nu tapusi Duon*, šienas - apie *K NU tapus ŽOD*. Tie du Dievo *esmekaitos* priminimai guli ant vieno K i stalo, kaip žiloje krikš ionyb s senov je ant vieno altoriaus gul jo šalia vienas antro *Ostija* ir *Evangelija* - gyvoji Duona ir gyvasis Žodis.

Vienyb s vakaras. Šios dvi paslaptys - kal din ir velykin - savo esme yra tos pa ios. Tai, kas vyko prakart l je, ir tai, kas v liau Pasku-tin s vakarien s sal je, yra tarsi tas pats šviesos spindulys, persmelk s dvi spektro spalvas. Išskirti j, nepaisant visumos, negalima. Viena be antros jos b t nesuprantamos. Kaip meteoro švystel jimas b t buv s Dievo-Žmogaus at jimas, jei Jis neb t sik nij s kitais pavidalais. Tai, kas prasid jo *gimimu*, tur jo b ti užbaigta *eucharistine esm kaita*.

Sak m, jog K ios - paslap i vakaras, o n nai matom - jos ir *vieny-bes vakaras*. Bent m s K ios sujungia dvi didži sias m s religijos paslaptis - gimim ir eucharistin esm kait. Jos sujungia viena ir žmo-ni širdis, nes ir *žmoni vienyb yra Dievo paslaptis*. Kažkas nepaprastai jautraus ir švento sieja širdis, kai pats nebežinai, kas m ir ištemp tas plon sias gijas, kurios tave sieja su broliais ir Dievu, tada ateina *diena su šieniu iš žem s* ir su *perkeista duona iš dangaus*.

Paplot li, kuris iš mažyst s lankai m s namus ir atveri širdis atlai-dumui ir meilei, leisk n nai laužyti tave, kaip mano širdies dal ir dalytis su likimo broliais.

Paplot li, kuris eisi š vakar per t kstan i t kstan ius mano broli rank visuose pasaulio kraštuose sud t ant K i stalo, neaplenk ir mano artim j. B k jiems mano stalo trupin lis j paguodai ir tvirtybei, nes aš ir jie esame viena.

K i simboliai. K ios sukuria skirting nuotaik, ir mes klausiamo save - kod l? Kod l tuose pa iuose namuose, prie to paties stalo, tarp t pa i žmoni mes kitaip jau iam s, k kita išgyvename?

K ios yra nepaprastos savo apeigomis, valgiais, ženklais. Visa tai daug k sako, byloja, primena, ir mes v l klausiamo save - k ? K gi reiškia stalias, dengiamas šienų? K primena 12 valgi ? K sako paplot lis, laužomas ir dalijamas šeimos nariams su link jimais? Kod l valgio pabaigoje pagal vairius ženklus sp liojama žmogaus ateitis?

Stalo reikšm . Stalias yra konkreti šeimos jungtis. Jis buria, telkia šeimos narius, ryškina j hierarchin ryš bei pad t. Stalias tarnauja ne tik k nui pasotinti, bet ir šeimos dvasiai pažadinti, gaivinti, pakelti. Šis ant-rasis momentas ryškiau iškyla ypatingais šeimos gyvenimo momentais, ir tada stalias tampa lyg šeimos altorius. Jis lyginamas su *šventu altoriumi* jau vestuvini se oracijose. Juo labiau jis tampa altoriumi per K ias, t pašv st j puot , kai ant jo dedami religiniai simboliai, kai prie jo dau-giau ir iškilmingiau meldžiamasi, kai visoms apeigoms vadovauja pats šeimos kunigas - t vas.

Pirmiausia K i stalias yra dengiamas šienų, kad primint prakart l , kurioje gim Kristus. Ant šienų pakloto stalo daug kur guldomas (ne sta-tomas!) kryželis. Kod l kryželis, o ne prakart l su K dikiu?

Prakart l n ra simbolis, o realus Kal d vykio vaizdavimas. Tik rea-l s vakarie iai vartojo prakart les šeimoje ir bažny iose, d jo ant altori ar net ant tabernakulio vietoj kryžiaus. Ar buvo kas m s liaud prilai-k nuo prakart les gamybos ir vartosenos, ar pati liaudis susilaik nuo šio b do vaizduoti Krist , sunku b t pasakyti. Kryželis ant šieno atrodyt lyg paradoksas, nes jis vaizduoja Kristaus mirt , ta iau jis rodo gilesn ir vientisesn kal din s paslapties suvokim .

Kal dos juk yra parengiamoji švent Velykoms, ir Kristaus gimimas veda dvasin atgimim - atpirkim , laim t kryžiumi. Liturgiškai tie dalykai neatskiriami, nes *Berneli Mišiose* Kal d nakt taip pat kartoja-ma velykin Paskutin s vakarien s auka. Kod l tie dalykai tur t b ti išskiriami K i apeigose?

Šienas ant stalo. Šienas yra brangi vertyb žmogui, nes laistomas jo prakaitu šienapj t je, naudojamas maistui jo talkininkams gyvuliams, be to, primena žydin ias lauk g les. Ta iau jis niekada nenešamas gyve-namus namus, juo labiau nededamas ant stalo, išskyrus K ias. Pad tas ant stalo šienas ne tik primena Kristaus gimim tvartelyje, bet pasidaro ir pats lyg pašventintas ženklas, kuris savotiškai gali daug k pasakyti žmogui. Pridengtas stalties s lyg kokios paslapties, jis K i metu, bai-giant valgyti, traukiamas ir ži rimas. Jo sudži vusios žol s ženklina, koks bus tolesnis žmogaus gyvenimas - ilgas ar trumpas, šakotas ar paprastas, tiesus ar pal ž s.

Jeigu šienas ant K i stalo tampa pašv stas, tai j dera pavalgius pagarbiai surinkti, gr žinti tvart ir padalyti gyvuliams. Juk gyvuliai buvo Kristaus gimimo liudytojai, savo kvapu šild K dik , gal suprato ir

kas t nakt vyksta - kokia didel atmaina visame gyvenime. K i nakt , sakoma, gyvuliai kalba apie žmogaus ateit .

Šienas ant K i stalo primena neturt , kuriame labiau prasiveria ir širdži paprastumas. Ant šio stalo juk nededamas krištolas, sidabras ar porcelianas, juo labiau niekas prie jo nes da vilk damas šilkais. Visas blizgesys ir švyt jimas, kur sukuria prie eglu i t vakar kitos tautos, b t kontrastas mums, m s K i paprastumui. (Kur eglut s rengiamos, tai jos bent nedegamos, s dant valgyti K i . Eglut s iškilim s paliekamos Kal d rytui.)

Paplot lis iš ostij . Kaip šienas su ant jo guldomu kryželiu yra pirmieji kal diniai simboliai, taip paplot lis - antrinis, bet galb t esminis K i puotos ženklas. Paplot lis jau yra maistas, ruošiamas iš kvietini milt , kaip ir ostijos, kepamas tuo pa iu b du. Iš tikr j pirma kepamas paplot lis, o tik iš jo daromos ostijos. Kaip ostijos dedamos ant altoriaus, taip ir paplot lis ant šeimos stalo: dedamas ant l kšt s ar servet l s, kaip ostija ant patenos ar korporalo.

Paplot lis yra Miši Aukos arba Paskutin s vakarien s simbolis. Jis n ra tiktai „pyragas“, kuris primint gimtūvi valgom sias dovanas arba gimtadieni tortus, nors kai kuriose Lietuvos vietov se ir buvo vadinamas *Bernelio pyragu*. Paplot lis yra simbolis *gyvosios Duonos, tapusios K nu*.

K i paplot lis seniau b davo vienas visai šeimai ir jis b davo dedamas prie t vo, kuris po mald paimdavo j rankas, kreipdavosi motin , prašydamas laužti ir tardavo: *Linkiu, kad Dievas duot sulaukti kit švent Kal d , kad duot laim s ir sveikatos per visus metus iki kit brangi šven i .* Panašiu b du t vas teikia paplot l vaikams pagal j vyresniškum , prašydamas laužti ir panašiai link damas.

Pastaruoju metu paplot lis padedamas kiekvienam šeimos nariui. Tik t vas pradeda jo laužym pirmasis, o po jo savus paplot lius laužia bei dalijasi kiti šeimos nariai.

Kvie iai ir pr sku iai (sližikai). Simbolin reikšm , artim paplot liui, turi kiti du valgiai - virti kvie i gr dai, pasaldinti medumi, ir kvie i duonos gabal liai - sližikai, arba pr sku iai, k iukai, gaminami iš neraugintos (pr skos) tešlos. N ra abejon s, kad sližikai primena t pa i eucharistin duon , kuri anks iau panašiu b du tur jo b ti vartojama Komunijai (Pranc zijoje dar ir dabar kai kur Miši pabaigoje, lyg primenant seniau vartojamas *agapes*, dalijama panašiais gabal liais suraikyta balta duona tikintiesiems).

Galimas dalykas, kad sližikai buvo pirmesnis m s K i eucharisti n s duonos simbolis negu paplot lis, at j s per bažny ias ir ypa vedus kal dones - šeim lankym prieš Kal das. Kai paplot lis atsid r pirmoj vietoj, tada sližikai pateko tarp kit dvylikos valgi , nebetekdami savo pirmin s reikšm s. Ta iau j vartojimas pasiliko ilgesnis - ligi Nauj met išvakari , kada atkartojamos K ios, arba j oktava.

Sunkiau paaiškinti kvie i gr d ryš su eucharistine simbolika. Jie eina kaip atskiras K i patiekalas, taigi turi savo pabr žim ir išskyrim, nors atrodo, kad jie neturi pirmesn s eil s, kaip ir sližikai. Tik viena aišku, kad kvie i gr dai yra tas pats eucharistin s duonos elementas. Jis labai neprastas tarp m s valgi - nevartojamas jokiais kitais atvejais (kaip ir sližikai). D l to kai kurie šeimos nariai nenori j valgyti. Bet sid m tina, kad tradicija - visiems ši gr d bent paragauti. Lyg išeit, jog kas neragauja šios duonos (ši gr d), netur s dalies su gimusiu Kristumi.

Dvylika valgi. Tarp dvylikos K i valgi, kurie primena Paskutin s vakarien s dvylika dalyvi (apaštai), randami ir *rojaus vaisiai* - obuoliai. Rojaus elementas žinomas ir m s vestuvine apeigose. Ten *rojaus vaisiai* mena pirm j nuod m ir pažad, kad ateis Išganytojas žmoni atpirkti ir gims iš Mergel s. Kiose, be to, yra Adomo vardins, tad jo simboliai - obuoliai - susilieja su Nauj j Adom - Krist - menaniais simboliais. Taip pirmosios šeimos t vas suart ja su naujosios šeimos K dikiu šioje šeim švent je.

Rojaus elementas m s Kiose, kaip matome, siglaudina labai paprastai, neiškildamas ryškiai paviršiun. Tuo tarpu kitoms, vakarietims, tautoms, kurios K i visai neturi, rojaus medis, kur simbolizuoja Kal d eglut, tapo vis kal dini šveni simbolikos bei šeimos susitelkimo centras. M s kaimynams slavams, kaip ir mums, K i centras yra stalas - Altorius ir pašv stoji puota. Bet ir nuo slav mes skiriam s. Savo Kiose mes turime dvylika skirting valgi, o slavai vartoja vien ypating valg, vadinam *kucia*, padaryt iš dvylikos gr d r ši. Šis simboliškas slav valgis d l artimos giminynt s buvo patek s ir m s K i stal, nors gal ne visose Lietuvos srityse. Pastaruoju metu jis iš viso labai mažai tebuvo vartojamas.

Visi K i valgiai pasninkiški, kaip ir pašv stose puotose. Iš jav bei augalinį gr d vartojamas aviž *kisielius*, kanapi *varšk*, aguon *pienas*. Grybai dedami virtinius, iš spanguoli daromas kisielius. Iš miltaini daromi pereliukai, virtiniai, skrudu iai. Žuvis - žvej - apaštai valgis, vartojama vairi: keleriopai daryta silk, seliavos, šprotai, šviežia žuvis.

K i puota pradedama šeimos maldomis.

Maldos ir giesm s. K i maldoms prie stalo paprastai vadovauja šeimos t vas. Jis užima pirm j viet stalo gale, šalia jo arba kitame stalo gale - motina. Vaikai rikiuojasi pagal vyresniškum - s n s iš t vo dešin s, dukterys (jei motina kitame stalo gale) - iš motinos dešin s. Nesantiems namie ar mirusiems šeimos nariams paliekamos tuš ios vietos, kad ir jie bent simboliškai dalyvaut prie stalo.

Maldos liaudies tradicijoje kalbamos visiems suklaupus prie stalo ar aplink j ir atsigr žus nam kryži, kuris dažniausiai b davo prie stalo.

Buvo kalbama 7, o kitur 12 poteri už mirusius šeimos narius, be to, prašant sveikatos bei palaimos gyviesiems ir taikos žmonijai (kitur - *Viešpaties Angelas*). Miestuose meldžiamasi trumpiau ir atsistojus prie stalo.

Valgoma tyliai, išlaikoma rimtis, sant rumas. Pavalgius neskubama pakilti - giedamos kal din s giesm s, kalbamasi ir pagaliau traukiamos šieno žol s iš po stalties s sp jimams. Pakylant nuo stalo šeimos nariai bu iuoja ant stalo gulint kryžel . Bu iuoja iš eil s, pradedant t vu.

Ateities sp jimai. K i papro iuose užrašyta vairi sp jim , dažniausiai susijusi su jaun žmoni ateitimi: kas išteks ar ves, iš kurios šalies. Klausoma, iš kurios pus s šunes loja. Skai iuojama gry i atneštos malkos arba apgl biama tvora ir ži rima, ar išeina porinis ar neporinis skaiius. Sp jim pagrindas yra iškalbus šventos nakties paslaptینگumas.

K i maldos. Visiems susirinkus ir sustojus aplink stal , skaitoma K i evangelija, po to giedamas posmelis giesm s *Sveikas, J zau, gimusis* ir kalbama malda.

POEZIJOS PUSLAPIAI

A. E. Aušrait [Aldona Puišyt]

V LIN S

Pašauk visas v les, T vyne Lietuva! Su krikšto
Baltais r beliais apsivilk , t višk n tegr žta
Iš turgaus aikš i , žvyrduobi - iš sukilim ,
Nežinomi ir nukankinti - iš lageri , kal jim ,
Iš Sibiro sniegyn , iš Speiguotos Vorkutos, -
Ten gruodas ir ledyn gruodis kaulams kietas.

Iš Astrachan s, iš Igarkos - iš klaikaus Gulago,
Visi, badu numir , iš gyvyb s ištremti be laiko.
Iš pagiri , iš pabali , kur užkasti be žvak s,
Iš senkapi , iš senvagi ...
Tik žiburioja akys žvaigždyn ,
Nuo dangaus pro priebland sužiur

žem s kryžkel j švyluojan i žvakeli j r . -

Gal jie visi tenai prie aukšto skobnio susirink
Aprauda artim j nuod mes, j užmaršt baiming .
Pažadink m s širdis, atmint pažadink, Lietuva,
Tegr š nors tremtini vardai krašt numyl t .

R PINTOJ LIUI

Kas išraiž Tavo bruožus - ašaros ar liet s?
 Skelia akmen ir med skausmas ištyl tas. -
 V l erškiais vainikuoją, nuplaka, išvaro
 Iš sodyb ir palauki pro kraujuot žar ...
 Neišeik, R pintoj li, neapleisk ia m s .
 Pastatysiu savo sieloj Tau patvar b st .
 Rinksiu žiedus baltažiedžius iš varg pakaln s,
 Pinsiu, nešiu Tau, - teskleidžia aromata šveln .
 Ir surišiu Tavo kojas į kvapniais vainikais.
 Neišeik, R pintoj li, meldžiam, pasilik ia.
 Kloni prieblandoj paklyd , mes nerandam kelio.
 Šita kryžkel kaip kryžius Lietuvai. Dar gelia
 Jai žaizdas, kurios negyja, verias v l iš naujo
 Tartum stigmatos - ir pasr va up gyvo kraujo...
 Neapleisk T vyn s mano met sunk , r st ,
 Pastatysiu savo sieloj Tau patvar b st .

ŠVENTIEJI P DSAKAI

Tavo p dsakus šventus išvydus žem j,
 Viešpatie, aš sutrikau ir nudžiugau.
 Kad virš j klatingos usnys želia,
 Mums atleiski, Dieve, ir dangau, -
 Mes apkurtom, mes akli - nematom
 Tos išganymo pripildytos Taur s...
 ia lyg pikto demono užkeikt rat
 Suka amžiai - kas j sutur s?..
 Vien tik Tu, gailestingasai Kristau,
 Nugal j s nuod mi ker nuodus
 Ir mirties geluon ... Tesugr žta
 Mums viltis šird , tesugrius
 Smurto, melo ir aklumo viešpatyst -
 Skaldyk spinduliu j kaip kardu...
 V l bažny i darn s chorai tepragysta
 Su atgimstan ia tautos dvasia kartu.
 Tavo p dsakus šventus nuplausim, Dieve,
 Ašarom ir atgaila gailia, tik neapleisk.
 Tu - Šviesa, patamsi g dyje bud jus, -
 Vesk mus eršk iuotais į keliais...

KRYŽKEL S SM TKELIUI

Artimas buvai mums, rymantis Sm tkeli,
 Kryžkel j, kur siaut v jai keturi.
 O dabar ten piktos dvasios puot kelia,
 Ten pragyst jau bijo pilkas vyturys.
 Kas Tave išvar iš gimt j kloni ,
 V l prie kryžiaus kal giri pakrašty? -
 Pilkos r ko drob s kan i ten užklojo,
 Po šaknim raudojo broliai užkasti...
 Kuo n nai mums guostis, k paklausti kelio,
 Pasiklydus juodo šimtme io gale? -
 Kur Tave surast v l, li dintis Sm tkeli,
 Kaip nuplaut ši skriaud ašara gailia...

BAŽNY IA LIETUVOJE IR PASAULYJE

1988 m. spalio 22-oji. Prasid jo Lietuvos Persitvarkymo S j džio Steigiamasis suvažiavimas. Prad jo plakti Lietuvos širdis. Gr žinta Vilniaus Katedra - Lietuvos katalikyb s širdis.

Sveikiname S j džio vedlius ir Evangelijos žodžiais linkime:

Taisykite Viešpa iui keli !

Ištiesinkite Jam takus!

Kiekvienas sl nys teb na užpiltas,

Kiekvienas kalnas bei kalnelis - nulygintas.

Ir visi žmon s išvys Dievo Išgelb jim .

Adutiškis - Šven ion liai. 1988 11 25 a.a. kun. Bronislovo Laurina-vi iaus - Helsinkio lietuvi grup s nario (1981 11 25 žuvusio Vilniuje po sunk-vežimio ratais) mirtingieji palaikai perkelti iš Adutiškio Šven ion lius ir palaidoti šventoriuje prie bažny ios, kuri jis sunkiomis pokario s lygo-mis pastat .

Kybartai. Eilinis pilkas rudens sekmadienis virto velykinio džiaugsmo švente. Šiandien, lapkri io 6- j , gr žo Kybartus kun. Sigitas Tamkevi-ius, kuris lygiai prieš pusšimt met (1983 05 06) buvo uždarytas kal jime, pasi stas tremt 10- iai met . Jis džiaugiasi gr ž s, su visa sausakimša bažny ia d koja Dievui, kad leido jam savo kan ia, savo ilgu *Didžiuoju pentadieniu* prisid ti prie *Tautos, Bažny ios* ir *savo paties kilimo*.

Roma. 1988 m. rugpj io pradžioje Šventasis T vas paskyr Audr Ba k Apaštalinio pronuncijumi Olandijoje, kartu pakeldamas j arkivyskupo ran-g . A. Ba kis gim 1937 m. Kaune, kaip diplomato s nus augo Paryžiuje.

Teologij studijavo Romoje ir 1961 03 18 gavo kunigo šventimus. Trumpai tarp lietuvi darbavosi JAV ir t s studijas Romoje - Laterano universitete (kanon teis) bei Diplomatiijos akademijoje. Nuo 1964 m. - Vatikano diplomatin je tarnyboje (Filipinai, Kosta Rika, Turkija, Nigerija). 1973 m. - Užsienio reikalams taryboje, nuo 1975 m. - jos sekretoriaus pavaduotojas. Daugiausia darbavosi su tarptautin mis organizacijomis. Šiomet birželio m n. priklaus delegacijai, kuri kardinolo Kazarolio (A. Casaroli) vadovaujama lank si Maskvoje 1000-me io jubiliejuje. Arkivysk. Audrys Ba kis, be lietuvi , moka pranc z , ital , vokie i , angl ir ispan kalbas.

Popiežius Jonas Paulius I, pareigas j s tik 33 dienas ir mir s 1978 metais, bus pripažintas palaimintuoju. To savo rašte pop. Jonui Pauliui II prašo daugiau nei 120 000 amerikie i . Per pamaldas, kurios vyko „33 dien Popiežiaus“ gimtin je, prie jo kapo kalb j s vysk. Dukolis (M. Duccolli) pareišk vilt , kad *kuo grei iau bus prad tas paskelbimo palaimintuoju procesas.*

10 met , kai popiežiumi yra Jonas Paulius II. domu, kad pop. Jonas Paulius I mirties išvakar se savo sekretoriui prasitar : *Mano p dinis konklavoje stov jo priešais mane.* Tai buvo Krokuvos arkivyskupas Karolis Voityla (*Karol Wojtyla*), 58 met amžiaus. Jis ir tapo išrinktas popiežiumi ir pasirinko Jono Pauliaus II vard . Tiesa, kardinolai dair si jaunesnio ir tvirtesnio kandidato, bet ne jo amžius nul m . Buvo svarstoma, kaip Bažny ia gal t geriau atlikti savo pasiuntinyb tame pasaulyje, kuris vis labiau slenka nuo antgamtni dalyk . Prieš kardinol akis stov jo gyvoji Bažny ia Lenkijoje ir jie popiežiaus sost pirm kart išrinko slav .

1978 m. spalio 6 d. kard. Feli is (*Felici*) paskelb jam kardinolo Vyšin skio (*St fan Wyszynski*) pasufleruot pavard ir priisimt vard .

Aš ateinu iš tolimo krašto, kuris savo tik jimo vienybe ir krikš ioniš ka tradicija yra visai arti, - taip prisistat susirinkusiai miniai naujasis popiežius, po 455 met pirm kart ne italas. Jis atsipraš už nevykus tarim ital kalba ir dav priesaik . Šv. Petro Soste tai yra jau 263-iaisis Popiežius.

Spalio 22- j iškilmingai prad damas savo, kaip Vyriausiojo Ganytojo, pareigas, jis kreip si viso pasaulio tikin iuosius: *Netur kite jokios baim s! Kristui - Atpirk jui atverkite duris!..* Tai šauksmas, kuris kaip raudona gija eina per visas 7 jo enciklikas, parašytas per 10 popiežiavimo met .

Jis sako tai, k mano, ir daro tai, k sako, nesir pindamas kritika viduje ir išor je... Tai tik *jimo uola!*

Paskelbtas Palaimintuoju Nilsas Stensenas, žymus gydytojas Danijoje, v liau vyskupas ir misionierius. Gim prieš 350 met (1638) ir

palaidotas Florencijoje. 1930 m. ant jo kapo buvo uždėta sidabrinė plokštė su rašu: *Danijos katalikai trokšta, kad jis būtų paskelbtas Palaimintuoju.*

Augo liuteron šeimoje, bet, būdamas Italijoje, paveiktas Eucharistijos paslapties, tapo kataliku. Jis tyrinėjo žmogaus organizmo funkcijas ir 1660 m. Amsterdame buvo paskelbtas jo pirmasis atradimas (ausies liaukų veikimas).

Mokslas atvedė Nils Stensen tikėjimą. Bažnyčiai jam - gyvybės bendruomenė su Kristumi, o svarbiausias reiškinys - kurti krikščionių vienybę. Po savo atsivertimo (1667-11-02) jis visas atsidavė Bažnyčiai. Tapo kunigu, po primicijų padarė neturto žad. Kad ir koks jis dar, atsiduodavo visas! Jam prastu nuoseklumu ieškojo tik paprasto gyvenimo būdo, nebijodamas jokių aukų ir atsižadėjimų ...

Palaimintuoju paskelbtas Kasparas Stanggassingeris (1871-1899), redemptoristas iš Brechtesgadeno. Jis buvo auklėtojas ir mokytojas, pasižymėjo ne heroizmu ar didžiais darbais, o tyliu atsidavimu tarnaudamas žmonėms. 1987 m. gydytojai ir teologai pripažino, kad jo užtarimu yra pagijusi viena seselė (1945 m.).

Kartu palaimintaisiais paskelbti italas kaimo klebonas *P. Bonillis* (1841-1935), ispanas misijose steigėjas *F. Palau i Keras (Palau y Quer)* ir italų vienuolė *Sabina Patrilli* (1851-1923), Šv. Kotrynos seseris vargšams kongregacijose steigėja.

Katalikiškos mokyklos. Per audienciją Kanados vyskupams (1988-04-26) Šventasis Tvas pažymėjo, jog tai turi teisę religiškaiai auklėti vaikus pagal savo tikėjimus. Valdžios teikiama parama privačioms mokykloms yra tikra palaima, ir tai ne tik katalikams. Juk auklėtojų pareiga parengti auklėtinius visuomenės uždaviniams atlikti - turėti tvirtus pagrindus, jaunoji karta prisidės prie taikos ir teisingumo kūrimo. Labai svarbu toms mokykloms parengti tinkamus mokytojus.

Iš teologo Šventasis Tvas reikalauja, kad jie skelbdami šį dienų mokymą apie Kristų ir tikėjimą pasilikti ištikimi dogmai ir be jokių perteklių pateikti jį kitiems. Generalinėje audiencijoje (1988-04-18) Šventasis Tvas kalbėjo apie dvi Kristaus prigimtis - dieviškąją ir žmogiškąją. Daugeliui mūsų teologų tai ir sudarė sunkumą, kai jie apreiškimo ties apie Kristų nori pateikti šiuolaikinio mokslo ir filosofijos kalba.

Bažnyčiai varpai visada turi būti kviesliais prie maldos, kaip jie buvo nuo XIII a. *Viešpaties Angelui.* Apie tai priminė Miuncheno arkivyskupas kardinolas Veteris (*F. Vetter*). Viena pagrindinių maldų yra *Viešpaties Angelas*, šeimos privalo stengtis ją reguliariai kartoti.

N štumo nutraukim Šventasis T vas pasmerk ir pareišk , kad negim s k dikis turi teis gyventi net jei b t sužalotas ar apsigim s. Su technikos pagalba nustatomas k dikio apsigimimas neleidžia daryti mirties sprendimo, net jei t vai pageidaut k dikiui *eutanazijos* (neskausmingos mirties). Taip sak Šventasis T vas balandžio 14-t Europos medik kongreso dalyviams. *Teis tur ti sveik k dik* negali b ti motyvas atsikratyti k dikio. Kartu Šventasis T vas pažym jo, kad Katalik Bažny ia draudžia daryti bandymus su gemalais ir embrionais - tai doroviškai neleistinas dalykas. Kviet gydytojus nepasiduoti socialiniam ir ideologiniam spaudimui, nepiktnaudžiauti technikos naujov mis. Jos turi paklusti medicinos etikai.

Susitikimas Oksforde (balandžio m n.). Šiame susitikime anglikon Kentenberio arkivyskupas ir primas Ranklas (*R. Runcle*) pareišk , jog geresnis bendravimas tarp religij padeda išspr sti ir politinius konfliktus. Religija žadina ir palaiko žmoni geb jim sugyventi tarpusavyje. Jis nepritar poži riui, kad pažangai pasiekti pakanka vien tik lenktyniauti ir paisyti savo interes ; kad gamtos, kaip Dievo k rinio, vert draudžia j laikyti menkaver iu daiktu, turin iu visame tarnauti žmogui. Susitikime dalyvavo Jungtini Taut - Suvienyt j Nacij Organizacijos (*SNO*) - Generalinis sekretorius Peresas de Kueljaras (*Perez de Guellar*), Vienos kardinolas Francas Kionigas (*Franz Koenig*) ir Motina Teres iš Kalkutos.

Indijos liuteronai ir katalikai netrukus susirinks jau ketvirt kart dialogui, jo tema - *Eucharistijos socialin reikšm* .

Valdie i ir metodist kongresas Italijoje pasiryžo užmegzti oficialius santykius su Katalik Bažny ia. Jo dalyviai nutar sudaryti komisij , kuri ves dialog su Italijos Vyskup konferencija.

Austrija. Protingai darbuotis - solidariai gyventi. Pirm kart Austrijos vyskupai ragina tikin iuosius pla iomis diskusijomis parengti medžiag Vyskup laiškui kio ir visuomen s klausimais. Laiškas pasirodys 1990 m. Tomis diskusijomis norima parengti ir žmoni s žin : *krikš ionys privalo suprasti, jog jie atsakingi ne vien už savo asmens ir šeimos plotm , bet ir už kio bei visuomen s reikalus.*

Vengrijos Vyskup konferencija pozityviai reagavo prezidento Karolio Grošo pranešim *Prapl sti Bažny ios politines priemones.* Prezidentas pažad jo bendradarbiauti, kad iki 1990 m. b t parengti nauji nuostatai religij reikalais.

Bažnyia ir jaunimas. Apaštala Sostas yra išsiuntęs visoms Vyskupų konferencijoms klausimą dėl pastoracinio darbo su jaunimu, nes dabar tai yra svarbiausias Bažnyčios rūpestis, - rašo prancūzų laikraštis *La Croix*. Tie klausimai sudaro tris skyrius: 1) jaunimo padėtis, jo reikšmė, poreikiai, norai, interesai, religinė laikysena ir pozicija Bažnyčios atžvilgiu; sekt ir ideologijų poveikis dvasiniam pašaukimui; 2) *Bažnyčios pastoracinis atsakymas* - jaunimo pastoracijos organizavimas ir jos skleidimo būdai, jaunimo sąjūdžiai ir organizacijos; 3) Popiežiškoji taryba prašo informaciją, kaip paveiktų Verb sekmadienį pradėti *Pasaulio jaunimo dieną*.

Šveicarijos žiniatinklas „Kipa“ taip komentuoja: *Apklausoje yra tai, kad ji rengiama visame pasaulyje. Rezultatai priklausys nuo atsakymų tikslumo, taip pat ir nuo to, ar atsakymai buvo padaryti su jaunimo atstovais ar be jų.*